

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

 <http://www.kurier-poranny.com/niwa/>

№ 16 (2345) Год XLVI

Беласток 22 красавіка 2001 г.

Цана 1,50 зл.

Клопаты з гісторычнай адукацыяй

Яўген МІРАНОВІЧ

Кожны чалавек, які ў Польшчы хадзіў у школу, закончыў адукацию з пе- ракананнем, што палякі — самая талерантная нацыя ў Еўропе. Настаўнікі гісторыі гаварылі, напрыклад, што калі ў XVI стагоддзі ў заходній Еўропе ішла вайна паміж пратэстантамі і католікамі, у Рэчы Паспалітай побач сябе мірна жылі мусульмане, яўрэі, праваслаўныя, католікі і тыя ж пратэстанты. Прафесар Януш Тазбір зрабіў нават вялікую навуковую кар'еру, пішучы кніжку за кніжкай пра талерантнасць палякаў у XVI стагоддзі. І нават не заўважыў ён, што Рэч Паспалітая была федэрацияй дзяржаў дзяржаў, і што суіснаванне побач сябе розных веравызнанняў, рэлігій і культур — гэта нормы, выпрацаваныя ў Вялікім княстве Літоўскім. Пасля Люблінскай і Берасцейскай уніі, калі пра лёс жыхароў ВКЛ пачалі вырашаць не ў Вільні, а ў Варшаве, кароль Зыгмунт III Ваза ў 1596 годзе звычайна забараніў існаваць у межах Рэчы Паспалітай Праваслаўнай царкве. У гісторыі вельмі рэдка здараўся такі факт, што дзяржаўная ўлада прымала пастановы аб ліквідацыі веравызнання амаль паловы сваіх грамадзян. Аднак вучань у школе з вуснаў настаўніка і з падручніка па гісторыі даведае, што Рэч Паспалітая была краінай вялікай талерантнасці.

У апошніх гадах, калі і згадвалася пра праівы неталерантнасці ў адносінах да іншых народаў ці веравызнанняў, заўсёды апраўдоўвалася гэта ўплывам навязанага палякам камунізму. У 1968 годзе, напрыклад, — піша Войцех Рашкоўскі (*Historia Polski 1914-1990*, Warszawa 1992, s. 292), — камуністы ў працэсе змагання паміж сабой за ўладу інструментальна пакарысталіся антысеміцкай рыторыкай, якая для большасці грамадства была зусім чужой.

Адукацыйная сістэма, якая пераконвала грамадзян у высакароднасці нацыянальных традыцый, прывяла іх да поўнай разгубленасці, калі ўсплыла спраўа Ядвігнага, а пасля Радзяёва, Сташэва і іншых мясцовасцей, у якіх у 1941 годзе прысадзені мясцовага грамадства былі замардаваны тысячи яўрэяў. Пашукі прысутнасці немцаў у здзяйсненні гэтых злачынстваў супрацоўнікамі пра- куратуры ці Інстытута нацыянальной памяці выглядаюць даволі смешна. Нават калі там былі немцы і падбухторвалі да забойстваў, яўрэяў мардавалі іх польскія суседзі. Польскае грамадства, нават яго эліты аказаліся зусім непадрыхтаванымі да ўспрымання такіх фактаў айчыннай гісторыі. Зафальшваная гісторычнай адукациі вучыла міфалагічнаму мышленню ў поўнай адарвансці ад рэальнага свету.

[працяг **4**]



Паэтэсу вінцуе Алесь Латышонак.

Пад дахам успамінаў

5 красавіка 2001 года ў нашай рэдакцыі мела месца паэтычна-сяброўская сустрэча. І хаця згодна календару павінна яна была адбыцца год раней (круглая гадавіна), па сплëце розных абставін адтэрміновалася на больш позні час. А нагодай для спаткання быў юбілей паэтычнага дэбюту Надзеі Артымовіч на літаратурнай старонцы „Белавежа” у „Ніве” № 14 ад 5 красавіка 1970 г. Паэтэса, якая пазбягае вялікіх аўдыторый і аддае перавагу камерным сустрэчам, прыняла запрашэнне кола сяброў адзначыць дату апублікавання свайго першага верша.

Георгій Валкавыцкі, які ў 1970 годзе змясціў на ніўскай старонцы верш „Ой, ляцелі гусі”, адразу прыкметні пазыцію спеласць, здавалася б, першапачатковага. І калі звычайна паэтычныя спробы прапускаў ён праз аматарскі „Парнасік”, дык верш-дэбют адразу змясціў на літаратурніца — набілітаваўшы аўтарку ў кагорту „белавежцаў”. Дэбютанткі верш выплучаўся адметнасцю формы, не падобнай на беларускія класічныя ўзоры, зачэрпнутай з досведу авангарднай польскай і сусветнай паэзіі.

У чацвер, 5 красавіка, паэтесу ў рэдакцыі чакалі з кветкамі і цэплымі словамі. Юбілярку віншавалі старшыня Беларускага саюза ў РП, старшыня Праграмнай рады тыднёвіка „Ніва”, супрацоўнікі „Нівы”, журналісты мясцовых электронных СМИ — Беластоцкага тэлебачання, Беластоцкага Радыё і Радыё Рацыя, сябры паэтэсы. А пры віншаваннях былі кветкі — веснавыя — цюльпаны, нарцызы і бэз. Гэты апошні — на ўспамін варшаўскага студэнцкага перыяду ў біяграфіі паэтэсы.

Трыццаць гадоў творчай працы за- вяршыліся сямю паэтычнымі зборнікамі. Апошні — „Адплывае спакойнае не-

ба” — прымеркаваны да юбілею паэтэсы, выдадзены Праграмнай радай нашага тыднёвіка. Творчыя дасягненні Надзеі Артымовіч ставяцца яе ў шэрагу выдатных паэтатаў як у Польшчы, так і ў Беларусі. Прафесар Фларыян Няўважны мяркуе, што непахіснае месца на карце беларускай паэзіі 80-90-х гадоў паэтэса заняла па прычыне тыпу ўражлівасці, як і спосабу яе прэзентацыі, а яе творчасць — гэта працэс пераутварэння жыцця ў крышталікі перажыванняў і пачуццяў, настрою ці задумы пры дапамозе небанальных слоў, словазлучэнняў і недамовак.

За сталом паплылі ўспаміны, юбілярка прачытала некалькі вершаў. Паэтычную атмасферу не парушыў нават гул верталёта, які нізка праляцеў над будынкам рэдакцыі ў час выступлення паэтэсы. Наадварот, падштурхнуў Віктора Стаклюка скласці такі вось жартайливы экспромт:

Верталёціцъ
Чыгунны птах
над дахамі ўспамінаў.
Чытаем верши, п'ем віно,
Глынаем сліну.

Сабраныя жадалі паэтэсе моцнага здароўя, ненавязлівага натхнення, новых вершаў. І хаця ў адным з твораў паэтэса заяўляе, што ў сваіх кароткіх вершах нічога не гаворыць, што ніколі нічога не сказала нікому, яе паэзія — зноў спашлюся на прафесара Няўважнага — гэта рэальны свет — „свет укінуты ў бельскую байку” — знаёмы клімат, у якім узмачніеца маўчанне. Шматграннае маўчанне — матчынае, веснавое, сляпое, белае — ашчаднае фразай, якое прамаўляе родным словамі аўтсінам.

Віталь ЛУБА

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Бельскі павет — пасынак

З прыкрасцю мушу сказаць, што ў ваяводскай палітыцы асаблівая ўвага адводзіцца паўночнаму рэгіёну — Мазурам, Ломжы, ваколіцам Беластока. Пры іх паўднёва-ўсходні рэгіён — пасынак! — сказаў стараста Бельскага павета Марк Лукашэвіч.

[няміласць **3**]

Прафесар Аляксей Пяткевіч

У творчасці прафесара Пяткевіча ёсць нешматлікія, але вельмі грунтоўныя працы, прысвечаныя праблемам культуры Беластоцкага рэгіёна, аналізу жыцця і творчасці беларускіх літаратораў Польшчы.

[партрэт **4**]

Фальшывыя гроши

Да вытворчасці фальшывых грошей падштурхоўвае юнакоў прага моцных уражанняў. Робяць гэта дзеці з добрых, багатых і шанаваных сем'яў. Бацькі купілі ім камп'ютэры з адпаведнымі друкаркамі і сканерамі, каб дапамагалі ім у вучобе, каб лягчэй ім было здабыць адукацию.

[падробка **5**]

Спатканне з пісанкамі

Пісанкі выконваліся рознымі тэхнікамі. Былі якія размаляваныя фламастэрамі, пяром, травой, сенам, каляровымі бібулкамі, брокатам, цэхінамі. Аб вялікай фантазіі дзяцей сведчылі якіякі аздобленыя пластылінам і каляровымі ніткамі.

[конкурс **8**]

Дрысвяты — на мяжы трох краін

Яшчэ ў даваенны час Дрысвяты прыцягвалі шмат турыстаў. У мястечку можна было наняць лодку, пакаштаваць смажанай або варанай рыбы. Дрысвяты як і ўся Браслаўшчына „крэсавымі” палякамі звалася Польскай Фінляндыйяй. Самыя Дрысвяты тлумачыліся як „Trzy Światy”(!).

[вандроўка **9**]

Беларуская сям'я

Калі ў 1939 годзе прыйшлі саветы, Якай, так як і рэшта сялян, радасна сустрэў іх, але хутка прыкмеці, што практика разыходзіцца ў іх з тэорыяй. Калі выбухла вайна паміж Савецкім Саюзам і Гітлероўскай Германіяй, ён хваляваўся і таму дапамагаў хлопцам (так ён спярша называў байцоў, а пасля партызан), каб не трапілі ў лапы Гітлероўцаў.

[устасін **10**]

Беларусь — беларусы

Далікатнае пытанне

Дэпутаты ніжэйшай палаты парламента адмовіліся ўключыць у павестку дня чарговай сесіі пытанне аб назначэнні даты прэзідэнцкіх выбараў.

З ініцыятывой аб уключэнні гэтага пытання ў павестку дня дэпутат Іван Пашкевіч выступіў адразу пасля адкрыцца першага рабочага дня сесіі. Аднак яго прапанова не атрымала падтрымкі: з 85 прысутных „за” прагаласавалі толькі 15 народных абрачнікаў.

Такая рэакцыя дэпутацкага корпуса выклікала недаўменне як у самага Пашкевіча, так і ў большасці прысутных у зале прадстаўнікоў прэзыдэнтаў. Пытанне аб назначэнні даты прэзідэнцкіх выбараў у апошнія два-тры тыдні абмяркоўвалася вельмі часта, так як і проблема вылучэння адзінага кандыдата ў прэзыдэнты ад аўяднанай апазіцыі. І нават не тое — галоўнае. Паводле рэгламенту, пастанова аб назначэнні даты выбараў павінна быць прынята не пазней 26 чэрвеня. Таму, калі Пашкевіч заявіў аб сваёй ініцыятыве (прыймы выказаўшы сваё недаўменне, што гэта пытанне не было ўключана ў павестку дня другой сесіі яшчэ да яе адкрыцца), прапанова выглядала зусім лагічнай.

Аднак пасля зусім непрацяглы спрэчак парламентарыі рашылі ўнесці ў пратакол пасяджэння запіс аб tym, што парламенцкая камісія па дзяржаўным будаўніцтве, мясцовым самакіраванні і рэгламенце „працягніе далейшую работу па дапрацоўцы праекта пастановы” і прадставіць яе на пасяджэнне

Савета Палаты прадстаўнікоў, якое намечана на 26 красавіка. (...)

Анатоль Нязванаў
Беларусская деловая газета
№ 946 ад 4.04.2001 г.

* * *

Выбары прэзідэнта Беларусі, хутчэй за ўсё, адбудуцца 23 верасня. Паводле нашай інфармацыі, гэта дата ўзгаднялася з адміністрацыяй Pacii.

Апошні раз перамовы на гэтую тэмуды адбываліся 2 красавіка, падчас святкавання ў Маскве чарговай гадавіны падпісання беларуска-расійскай саюзнай дамовы. 23 верасня — апошні тэрмін, на які па канстытуцыі можна прызнаць выбары кіраўніка дзяржавы.

У адміністрацыі беларускага прэзыдэнта мелі намер правесці галасаванне ў ліпені, што таксама ўкладваецца ў канстытуцыйныя рамкі, але б гэта да-ло сённяшняму прэзыдэнту перавагу перад супернікамі. За некалькі месяцаў, што засталіся, праціўнікі Лукашэнкі проста не паспелі б падрыхтавацца.

У беларускім парламенце некаторы час таму нават было ініцыянована прыняццё пастановы аб прызначэнні выбараў на 15 ліпеня. Аднак пастанова так і не была прынята.

Каментарый прэс-цэнтра Хартыі: да-дзеная інфармацыя перадрукоўваецца без зменаў з расійскага інфармацыйнага сайту „Время новостей” (www.vremya.ru). Наколькі верагодная такая версія меркаваць не бярэмся.

Навіны Хартыі '97, 12.04.2001 г.

Спініць ганебнае шальмаванне

Саюз беларускіх пісьменнікаў выступіў са зваротам-патрабаваннем да ўлад Беларусі спініць ганебнае шальмаванне ў сродках масавай інфармацыі ўсясветнавядомага пісьменніка Беларусі, ветэрана II сусветнай вайны Васіля Быкава. „Такога шалёнага і беспадстаўнага гвалту ў Беларусі не было з 30-х гадоў, калі знішчаліся сотні беларускіх пісьменнікаў, навукоўцаў і палітыкаў. Сёння, нібы пераняўшы злачынныя сталінска-берыяўскія метады, Беларускае тэлебачанне назы-

Радыё Рацый, 7.04.2001 г.

Васіль Быкаў падзякаваў за падтрымку

Вядомы беларускі пісьменнік Васіль Быкаў, які з'ехаў жыць у Нямеччыну, даслаў у Беларускі ПЭН-цэнтр ліст з падзякою „за разуменне і падтрымку”, выказаны ў заяве ягоных калегаў. Размова ідзе пра нядыўную заяву ў СМИ шэрагу беларускіх пісьменнікаў, якія запатрабавалі ад улад „спініць ганебнае шальмаванне” ў дзяржаўных СМИ сусветна вядомага беларускага пісьменніка, ветэрана Вялікай Айчыннай вайны Васіля Быкава.

У сваім лісце Васіль Быкаў выказвае асобую падзяку Алею Пашкевічу і Анатолю Вярцінскаму, якія, паводле ягоных слоў, прадэмантравалі „незвычайную ў наш час прынцыпавасць і вернасць у шматгадовай дружбе”. Быкаў таксама

дзякуе Саюзу беларускіх пісьменнікаў „у асобе Вольгі Іпатавай”. Напрыканцы свайго ліста ён падкрэслівае: „Пакуль мы разам — жыве надзея!”

Каментуючы па просьбe БелАПАН гэты дакумент, выконваючая абавязкі старшыні Саюза беларускіх пісьменнікаў Вольга Іпатава заяўляла: „Працоўны абавязак пісьменніцкай арганізацыі заключаецца ў абароне годнасці і творчасці любога пісьменніка з яго адмысловым бачаннем жыццёвых праблемаў... Наш святы абавязак — берагчы Васіля Быкава, якому мы не змаглі стварыць годных умоў для нармальнага жыцця ў Беларусі і ён вымушаны быў пакінуць яе”.

Навіны Хартыі '97, 12.04.2001 г.

Апошніе пасланне першага прэзідэнта

10 красавіка Аляксандр Лукашэнка выступіў з чарговым пасланнем да Нацыянальнага сходу. Паводле яго слоў, асноўныя праблемы, якія патрабуюць вырашэння, увесі час гэтыя ж самыя: экспарт, жыллё і харчаванне.

Як заўёды, не абышлося без прылюднага і ўжо звычайнага „разносу”. На гэты раз пацярпей прэм'ер-міністр Уладзімір Ярмошын. „Паўпрацэнта, працэнт інфляцыі — галава з плеч, — папярэдзіў Лукашэнка. — Як хочаце, рашайце гэтую праблему — я больш умешвацца не буду”.

Лукашэнка закрануў таксама працу грамадскага транспорту на сяле і паабязаў адкрыць шэраг новых маршрутаў, неабходных жыхарам вёскі. Пры гэтым ён прапанаваў мясцовым чыноўнікам арыгінальнае рашэнне: калі на гэтыя мэты няма бензіну, аўтобусы трэба запраўляць ракетным палівам.

Значная частка выступлення была прысвечана надыходзячым прэзідэнцкім выбарам. Аляксандр Лукашэнка зноў прад'явіў прэтэнзіі Захаду. „Яны сюды завозяць цэлья сістэмы, пачынаючы ад фальсіфікацыі прэзідэнцкіх выбараў, — заявіў кіраўнік дзяржавы.

— Камп'ютэрныя сеткі ствараюць... Нам не патрэбная аўтарызаваная сістэма фальсіфікацыі. Мы створым дзяржаўную!”

Пакарыстаўшыся правам задаваць пытанні, члены Нацыянальнага сходу паскардзіліся першай асобе ў краіне на праблемы з паркаваннем аўтамашын каля Дома ўрада. Гэтае пытанне было аператыўна вырашана. Але сур'ёзная размова аб праблемах грамадзян, якія прагаласавалі за дэпутатаў на нядыўніх выбарах, так і не адбылася.

Ігар ПАНЦЭВІЧ
Беларускі час, 12.04.2001 г.

Крыўдлівымі ўсе сталі...

Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка шчыра пакрыўдзіўся на тое, што некаторыя паслы заходніх краін не прысутнічалі пры прадстаўленні ім штогадовага паслання парламенту. І цяпер ён „намераны прыняць меры”.

Асаблівую крыўду Лукашэнка затоў на афіцыйнага прадстаўніка Злучаных Штатаў Майкла Козака. Прэзідэнт заявіў, што распарадзіўся больш не запрашыць пасла ЗША на мерапрыемствы са сваім удзелам. У далейшым выветлілася, што запрашэнні не будуть атрымоўваць усе дыпламаты, якія не прысутнічалі 10 красавіка ў Палаце прадстаўнікоў. На думку Аляксандра Лукашэнкі, адсутнасць паслоў сведчыць аб tym, што яны не признаюць парламент і таму яго ігнаруюць. Прэзідэнт заявіў, што калі дыпломаты не захацелят прыйсці 10 красавіка ў Палаце прадстаўнікоў. На думку Аляксандра Лукашэнкі, адсутнасць паслоў сведчыць аб tym, што яны не признаюць парламент і таму яго ігнаруюць. Прэзідэнт заявіў, што калі дыпломаты не захацелят прыйсці 10 красавіка ў Палаце прадстаўнікоў.

Пакуль заходняя рэакцыя на слова беларускага прэзыдэнта невядомая. Хутчэй за ўсё выказванне Лукашэнкі будзе

Польскія пажарныя азнаёміліся з вопытам беларускіх выратавальнікаў

Насычаным і плённым быў візіт у нашу краіну дэлегацыі Дзяржаўнай пажарнай службы Польшчы. Яе ўзначальваў намеснік Галоўнага каменданта пажарнай службы, кіраўнік грамадзянскай абароны Польшчы Рышард Гросэт.

Паводле інфармацыі, атрыманай у прэс-службе Міністэрства надзвычайных сітуацый, польская дэлегацыя знаходзілася ў Мінску ў перыяд з 9 па 12 красавіка. У ходзе візіту прайшлі пераговоры з кіраўніцтвам беларускага МНС. Бакі аблеркавалі праект міжурадавага пагаднення аб супрацоўніцтве ў галіне прадухілення і ліквідацыі выні-

Ігар ХАДАСЕВІЧ
БЕЛТА, 12.04.2001 г.

Новая купюра

У Беларусі з 16 красавіка ўводзіцца ў абарачэнне купюра вартасцю 10 000 рублёў узору 2000 года.

Білет Нацыянальнага банка выраблены на спецыяльнай высакаякасной таніраванай паперы светла-ружовага колеру з ахойнымі валокнамі, лакальнымі вадзянымі знакамі і ахойнай ніццю. На фонавым баку банкнота адлюстравана панарама горада Віцебска, мост цераз раку Дзвіну. Злева ад ахойнай выявы — стылізаваны нацыянальны арнамент у блакітным колеру. На ад-

варотным баку купюры — комплекс будынкаў летняга амфітэатра ў Віцебску, выкананы ў вішневым і цёмна-сінім колерах.

Білет Нацыянальнага банка вартасцю 10 000 рублёў (прыблізна 8 долараў) з'яўляецца законным плацежным сродкам Рэспублікі Беларусь. Ён ахаваўся да прыёму па намінальнай вартасці пры ўсіх відах плацяжоў, для залічэння на разлікі, ва ўклады і для пераводу на ўсё тэрыторыі нашай краіны.

БЕЛТА, 11.04.2001 г.

Рэструктурызацыя „Фурнэла”



Маладыя працаўнікі знайшли працу ў новаадчыненай шпалерні.

Яшчэ год таму даўгі варшаўскага акцыянернага таварыства „Фурнэл”, якога аддзяленне знаходзіцца ў Гайнайуцы, амаль раўналіся вартасці ўсёй яго маёмагасці. Прадпрыемства апынулася на грані банкруцтва, а тысячнаму гайнайускому калектыву пагражала беспрацоўе. Кантрольны пакет акций АТ „Фурнэл” купілі тады бізнесмены, звязаныя з АТ „Фортэ” з Астроні-Мазавецкай. З таго моманту пачалася рэструктурызацыя „Фурнэла”.

— У прадпрыемстве самыя важныя людзі і арганізацыя працы. Машыны — справа грошай, а прыстасаванне людзей да новых умоў працы патрабуе часу. Намагаемся інтэграваць працоўны калектыв, паколькі раней рабочыя працавалі ў трох паасобных аддзяленнях,

— тлумачыць Віктар Вайна, галоўны дырэктар Гайнайускага аддзялення АТ „Фурнэл”. — Калі стаў я дырэктарам, у сярэднім кожны дзень адсутнічала на працы каля 13% рабочых. Зараз дысцыпліна паправілася і паказчык непрысутнасці знізіўся да 3%. З прадпрыемства адышло 160 асоб — пераважна на ранейшыя пенсіі або іншую працу.

Змены ў прадпрыемстве пачаліся амаль год таму. Новая ўправа суполкі „Фурнэл” расцягнулася тады ліквідаваць аддзяленні ў Ясле і Элбланту і так памяняць арганізацыю працы і вытворчасці ў Гайнайуцы і Пярэмышлі, каб прыбытак даваў надзею на сплату даўготы.

Калі дырэктарам Гайнайускага аддзялення стаў Віктар Вайна, які раней 8 гадоў кіраваў Сувальскім дрэваапрацоў

чым прадпрыемствам, што ўваходзіла ў склад АТ „Фортэ”, троі самастойныя аддзяленні (апрацоўкі драўніны, мэблеве і паслугове) аўяднаны былі ў адно. Адкрыты быў шпалерны цех, які, разам з секцыямі тэхналогіі, узору і рынкаў продажу, купілі ад суполкі „Фортэ”. Паставілі таксама якасныя машыны, а вырабы сталі прадаваць у Аўстрыю, Германію, Швейцарыю, Венгрию (на польскім рынку рэалізуецца толькі 30% вытворчасці).

— Паводле плана, даходамі ад прадукцыі будзем сплачваць даўгі на працу чатырох гадоў. Раней з завода выязджалі штодзень паўтары грузавыя машыны мэблі, а цяпер выязджает іх пяць. Прыйштаць ад продажу павысіцца ўдвай, — пайнфармаваў дырэктар Віктар Вайна.

Апрача мэблі Гайнайуское аддзяленне АТ „Фурнэл” выпускае матэрыялы для насцілання падлог: мазаіку, паркет, сасновую дошкі, драўляную пліткі „Гайнайука”, драніцу. А завадская кацельня ацяпляе палову горада.

Хаця з ліку 888 ранейшых супрацоўнікаў адышло 160 чалавек, то на працу прынялі 221 асобу, у галоўным, маладых рабочых. Сярэдняя ўзросту працаўнікоў панізілася з 51 на 45 гадоў. Самая вялікая колькасць маладых рабочых знайшла працу ў новаадчыненым шпалерным аддзяленні, дзе прынялі на працу 155 асоб (канчаткова будзе тут працаваць 200 чалавек).

— Першыя арганізацыйныя змены насцярожылі працоўны калектыв, але зараз людзі пераканаліся ў неабходнасці добрай арганізацыі працы. Напрыклад, рабочыя пачалі апісваць дэталі, дзякуючы чаму не трэба траціць час на іх шуканне. Патрабуем адукаваных і кваліфікованых работнікаў. Каб прыняць 221 працаўніка, размаўлялі мы аж-



Дырэктар Віктар Вайна.

но з 847 асобамі, а каб на кіруючу пасаду вылучыць адну асобу, запрашаем на размовы 10 чалавек. Ад кандыдатаў на кіраўнікоў патрабуем ведання англійскай і нямецкай мов, а зліку кандыдатаў на працаўнікоў вытворчасці выбіраем тых, якія ўмеюць прыстасавацца да розных умоў працы, — тлумачыць Віктар Вайна.

Прадпрыемства „Фурнэл” падпісала дамову з гарадскімі ўладамі Гайнайуцкімі растэрмінаванні сплаты даўготы па няўплаце падаткаў на некалькі гадоў, а бягучыя падаткі абавязваліся плаціць тэрмінова. Жыхары Гайнайушчыны падалі ў „Фурнэл” 500 заяў, з надзеяй на атрыманне працы.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Бельскі павет — пасынак

29 сакавіка падляшскі ваявода Крыстына Лукашук сустрэлася ў Орлі з мясцовымі раднымі і жыхарамі гміны. У сустрэчы ўдзельнічалі прадстаўнікі Ваяводскай управы і самаўрадавыя дзеячы з Бельска-Падляшскага. Дыскусія засяродзілася на дзвюх тэмах — сельскай гаспадарцы і асвеце.

Сяляне наракалі, што няма каму працаў запасаў бульбы. У адказ пачулі яны інфармацыю, што бульбу па ранейшых контрактальных дагаворах скупляе адзіны ў Падляшскім ваяводстве перапрацоўчны завод у Ломжы. У сувязі з tym, што контрактация ў гміне не праводзілася, ваявода папрасіла войта разведаць колькі сяляне хочуць працаў бульбы і паабязцала стаць пасрэднікам.

Солтыс Кашалёў Павел Галаўня наракаў на недастатак мінеральных угнаенняў на тэрыторыі гміны. На гэта адразу адреагаваў войт суседній Боцькаўскай гміны, які запрасіў селяніна ў Боцькі. Аказваецца, што прадпрымальнікі працаўнікі угнаенні там, дзе яны хутчэй разыходзяцца. А Сцяпан Гаворка заявіў, што пры народнай уладзе сялянам жылося лепш, бо тады маглі яны будавацца і купляць трактары і машыны, а цяпер не стае грошай на іх рамонт.

— Я не гавару, што ў сельскай гаспадарцы няма проблем, — сказала ваявода. — Складаная сітуацыя — вынік павееквой запозненасці. Аднак маем прыклады гаспадарак на высокім узроўні. У нашым ваяводстве, хаця атрымоўваем самыя малыя еўрафонды, маем шэсць малочных заводаў, якія адпавядаюць заходнім стандартам.

Словы ваяводы не пераконвалі земляробаў, якія з упэўненасцю заяўлялі, што сялянам пры Народнай Польшчы жылося значна лепш.

Многа пытанняў тычылася асветы. Бурмістр Бельска-Падляшскага Андрэй Сцяпанюк хацеў упэўніцца, ці планаваны паасобным гмінам асветныя субвенцыі будуть перададзены самаўрадам поўнасцю. Ваявода растлумачыла, што гэта справа не ў яе кампетэнцыі, паколькі субвенцыі перадаюцца міністэрствам адукациі непасрэдна гмінам. Жыхароў Малінік цікавіў лёс іхніх школы — гадамі ўжо гаворыцца пра яе закрыццё. Віцэ-куратар Енджэй Луцый папракнёў войта ў тым, што не мае ён у гэтым справе выразнай пазіцыі. Неабходнай з'яўляецца сустрэча самаўрадавых дзеячоў з бацькамі і настаўнікамі, бо толькі тады можна дайсці да супольных вырашэнняў.

— Самаўрадавыя дзеячы павінны падрыхтавацца да скарыстання вялікіх сродкаў, якія будуть накіраваны на разбудову інфраструктуры, на курсы і адукацію, на праграмы аховы натуральнага асяроддзя. Сёння маем такую праблему, што самаўрад павятаўлага ці гміннага ўзроўню не ўмее скласці адпаведную прапанову на атрыманне гэтых сродкаў. Нельга чакаць, што гэта аформіць сеймік, ваявода ці стараста. Ініцыятыва гміны павінна быць у адпаведнай форме перададзена вышэй і прынесці плён, — звярнулася да самаўрадавых дзеячоў Крыстына Лукашук.

Затым выступіў стараста Бельскага павета Марк Лукашэвіч. Расказаў ён пра стан сельскай гаспадаркі ў павеце



Падляшскі ваявода Крыстына Лукашук і бельскі стараста Марк Лукашэвіч.

і пагрозу засухі па прычыне паніжэння ўзроўню грунтавых водаў. У адказ на заклік ваяводы, стараста сказаў наступане:

— У сувязі з tym, што прыйдуць вялікія сродкі, якія дзяліць будзе маршалак пры дапамозе сваіх структур, а ваявода будзе выказваць сваё меркаванне, прашу, каб павет, увесе паўднёва-ўсходні аблішар ваяводства, не трактаваўся горш, чым іншыя рэгіёны. З прыкрасцю мушу сказаць, што ў ваяводскай палітыцы асаблівая ўвага атрымліваецца павоночнаму рэгіёну — Мазурям, Ломжы, ваколіцам Беластока. Пры іх паўднёва-ўсходнім рэгіёні — пасынак!

На зале зрабілася шумна, раздаліся

апладысменты. Усхваляваная ваявода ўзяла голас.

— Стараста паводзіць сябе трохі несур'ёзна, калі такі заклік кіруе ў мой адрас. Паводле законаў, ваявода не ўдзельнічае ў рэгіянальной палітыцы, не мае пращаючага голасу. Роля ваяводы — выказаць сваё меркаванне, калі маршалак гэтага захоча. Я свае заўагі перадала ваяводскаму сейміку, але ці яны будуть скарыстаны — не ведаю. У такой сітуацыі не могу браць на сябе абавязальствы, якія не ў мої кампетэнцыі.

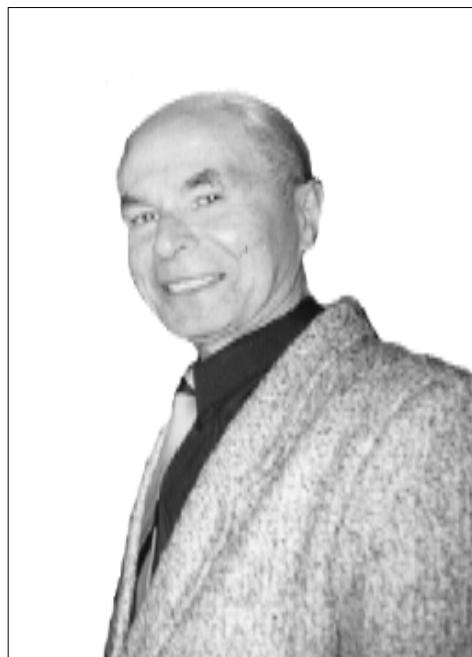
Бельскім самаўрадавым дзеячам прыхільнікі трэба шукаць у Ваяводскім сейміку і Маршалкаўскай управе.

Тэкст і фота Міхала Мініцэвіча

Прафесар Аляксей Пяткевіч

Сёлета, 30 сакавіка, споўнілася 70 год Аляксею Міхайлавічу Пяткевічу, прафесару кафедры беларускай культуры, сябру Саюза пісьменнікаў Беларусі, выдатнаму навукоўцу і актыўнаму грамадскагаму дзеячу сучаснай Беларусі. Постаць Прафесара Пяткевіча добра вядомая ў наукоўых, літаратурных і грамадскіх колах Беларусі, Польшчы, Украіны і Расіі. Шмат сяброў ён меў і мае сярод беларусаў Польшчы. Алеся Баршчоўскі, Сакрат Яновіч, сям'я Латышонкаў, Віктар Швед, Ян Чыкін і іншыя могуць пра гэту асабу ўспомніць і сказаць цудоўныя слоўы. І сам Аляксей Міхайлавіч з павагай і шчырай любоўю ўзгадвае сваіх сяброў з Падляшша і надалей падтрымлівае цеплыя і плённыя контакты з імі.

Юбіляр нарадзіўся ў мястэчку Новы Свержань, што на Стойбцоўшчыне, на берагах чароўнага Нёмана. Атрыманне першапачатковай адукцыі супала з цяжкім вырабаваннем беларускага народа. У 1938 г. ён пайшоў у польскую школу ў сваім родным мястэчку адразу ў 2-гі клас, бо самастойна навучыўся чытаць і пісаць па-польску і па-беларуску. Працягваў адукцыю ў беларускай школе пры саветах, пры немцах, зноў пры саветах, каб урэшце ў 1946 г. скончыць Навасвержанскую 7-гадку. Далей пачалося навучанне ў сярэдняй школе № 1 у Стойбцах. Пасля яе заканчэння Аляксей Міхайлавіч паступае на філалагічны факультэт, аддзяленне беларускай мовы і літаратуры Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Гэта быў 1949 год. Прыватны здольнасці, адукаванаць і працавітасць вылучалі яго сярод іншых студэнтаў. Па заканчэнні ў 1954 г. ўніверсітэта Пяткевічу прапанавалі прафесарскія вучобу ў аспрантуре, на што ён згадзіўся. На працягу трох год (1954-1957 гг.) пад кіраўніцтвам дацэнта Ю. С. Пішыркова Аляксей Міхайлавіч паспяхова распрацоўваў навуковую тэму „Псіхалагічны аналіз і проблемы харарактару ў прозе К. Чорнага”. Менавіта на яе падставе ў 1963 г. у Акадэміі навук Беларусі была абаронена кандыдацкая дысертация, а пазней у 1981 г. тэма аформілася ў грунтоўную манографію *Сюжэт. Кампазіцыя. Характар: Аб прозе Кузьмы Чорнага* (Мінск 1981). Пасля заканчэння аспірантуры малады Пяткевіч быў накіраваны на працу ў акадэмічны Інстытут літаратуры ў Мінску. Аднак па сямейных абставінах, а галоўна па ўласным жаданні, выбраў працу ў Гродзенскім педагогічным інстытуце.



Так у 1957 г. у нашым прынёманскім горадзе апынуўся чалавек, які сваім жыццём і дзейнасцю зрабіўся неадрыйнай часткай яго гісторыі і культуры.

Большую частку свайго жыцця Аляксей Міхайлавіч звязаў з Гроднам і з педагогічным інстытутам, які ў 1978 г. быў рэформаваны ў ўніверсітэт. А. М. Пяткевіч быў адным з ініцыятараў і актыўным змагаром за наданне Гродзенскаму дзяржаўнаму ўніверсітету імя Янкі Купалы.

Працоўная кар'ера маладога А. М. Пяткевіча пачыналася з пасады выкладчыка кафедры літаратуры. З вопытам і дасягненнемі прыходзілі пасады і званні — старши выкладчык, дацэнт, у 1968-1974 гг. загадчык кафедры беларускай літаратуры. Быў запрошаны ў склад калектыва аўтараў, якія распрацоўвалі і пісалі падручнікі для ВНУ па гісторыі беларускай літаратуры: *Гісторыя беларускай дакастрычніцкай літаратуры* (т. 2, Мінск 1969), *Гісторыя беларускай літаратуры. XIX — пачатак XX ст.* (Мінск 1981; 2-е выданне: Мінск 1998).

Ужо ў сярэдзіне 80-х гадоў Аляксей Міхайлавіч Пяткевіч настойліва ставіць перад адміністрацыяй Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта пытанне аб стварэнні кафедры беларускай культуры. Пасля доўгіх часоў нігілізму і русіфікацыі мова і культура беларускага народа, карэннага насельніцтва нашай краіны, апынулася на мяжы зникнення. Нарэшце, у 1990 г. адміністрацыя ўніверсітэта падтрымала ініцыятыву А. М. Пяткевіча, і была створана кафедра беларускай культуры. Спачатку яе ўзначаліў прафесар, доктар філалагічных навук Павел Уладзіміровіч Сцяцко, а Аляксей Міхайлавіч працаваў дацэнтам

кафедры. З 1991 г. ужо ён сам узначаліў кафедру і паспяхова кіруе ёй па сённяшні дзень. У 1994 г. атрымаў званне прафесара па спецыяльнасці „беларуская культура”. Лёс А. М. Пяткевіча і звязанай з ім кафедры з'яўляецца яскравым адлюстраваннем унутрыпалітычнай сітуацыі на Беларусі. Каля наменклатура і чыноўнікі са страху праводзілі беларусізацію, адносіны да беларускай культуры былі актыўныя, і кафедра развівалася без праблемаў. Толькі змяніўся курс, толькі беларуская мова і культура зноў сталіся цяжарам для зрусіфікаванай і расійской наменклатуры, адразу адносіны да кафедры пагоршыліся.

Навуковы даробак прафесара А. Пяткевіча складае больш за 350 пазыцый: манаграфій, падручнікі, артыкулы ў часописах, зборніках і энцыклапедіях, шматлікія рэцензіі. У іх мы бачым грунтоўнага, аб'ектыўнага і рознабаковага даследчыка: літаратуразнаўцу, літаратурнага крытыка, культуролага. Прафесар Пяткевіч удумліў тэарэтык культуры. Ён разумее, што рэальная існуне толькі нацыянальная культура, што толькі на падмурку нацыянальной культуры магчыма стварыць культурнае грамадства і культурную асабу. Менавіта гэта вызначыла прадмет і тэматыку навуковых даследаванняў А. М. Пяткевіча — гісторыя культуры нашага заходнебеларускага краю. Яго кнігі *Літаратурная Гродзенщына* (1996), *Людзі культуры з Гродзенщыны* (2000) уражваюць сваёй глыбокай сутнасцю, формай, факталаўчай насычанасцю і шляхетнасцю. Гэта сапраўды ўнікальныя кнігі. Дзякуючы першай кнізе, надзвычай багатай на факты і імёны, былі вернуты з забыцця постаці шматлікіх нашых таленавітых землякоў, жыццёвы лёс якіх склаўся трагічна і не дазволіў больш ярка рэалізаваць свой творчы патэнцыял. А сапраўдную вартасць даведніка *Людзі культуры з Гродзенщыны* мы сёння яшчэ не ўстане аб'ектыўна ацаніць.

Аляксей Міхайлавіч катэгарычна не падзяляе прынятых з савецкіх часоў у нашай навуцы погляды, што вывучэнне гісторыі і культуры роднага краю, „малой Радзімы”, з'яўляецца чымосьці другасным у парыўненні з нібыта глабальнымі „акадэмічнымі” праблемамі, заняткам для аматараў,

а не сапраўдных прафесійных навукоўцаў. Наадварот, на думку А. Пяткевіча, менавіта праз вывучэнне свайго краю, пазнанне сваіх каранёў і выхоўваеща сапраўдны патрыятызм, без якога немагчыма станаўленне гарманічна развітай, творчай асобы. Такі падыход Аляксей Міхайлавіч настойліва праводзіць у сваіх шматлікіх публікацыях, падчас лекцый у працы з дыпломнікамі і курсавікамі. Гэтаму ён вучыць і сваіх малодшых калег па кафедры беларускай культуры.

У творчасці прафесара Пяткевіча ёсць нешматлікія, але вельмі грунтоўныя працы, прысвечаныя праблемам культуры Беластоцкага рэгіёна, аналізу жыцця і творчасці беларускіх літаратараў Польшчы: *Гродзенскі гуртак беларускай моладзі і Сакольчына* ў часопісе „Białoruskie Zeszyty Historyczne” (Białystok 1998, № 9); *Творчыя індывідуальнасці ў „Белавежы”* ў штотыднёвіку „Ніва” за 4, 11, 18 лютага 1990 г.; *Poezja wewnętrznej równowagi* ў кнізе *Zbliżenia. Portrety bialostockich pisarzy* (cz. 2, Białystok 1993); Віктару Шведу ў зборніку *W. Szwed, Wiersze wybrane* (Białystok 1997); Сакрату Яновічу „Мудрэц з Вавілону” і яго героі. *Штыri da творчага партрэта Сакрата Яновіча* ў газеце „Літаратура і мастацтва” за 14 ліпеня 1993 г. і *Асветнікі кірунак творчай дзейнасці Сакрата Яновіча* ў зборніку *Культура беларускага памежжа* (кн. 3, Мінск 1998).

Прафесар Пяткевіч — падзвіжнік культуры Гродзенщыны. У апошнія трэці XX ст. не было выпадку, каб ён маральна і інтэлектуальна не падтрымаў творцаў-землякоў нават тады, калі гэта падтрымка была звязана з пэўнай рызыкай для яго кар'еры. Аляксей Міхайлавіч актыўна ўдзельнічае ў работе грамадскіх і краязнаўчых таварыстваў Гродзенщыны. Нягледзячы на ўсе цяжкасці нашага часу, назіраеца відавочны прагрэс у вывучэнні рэгіянальной гісторыі і культуры. На старонках навуковых выданняў і ў пэрыядычным друку з'яўляецца ўсё больш ярка рэалізаваць свой творчы патэнцыял. А сапраўдную вартасць даведніка *Людзі культуры з Гродзенщыны* мы сёння яшчэ не ўстане аб'ектыўна ацаніць.

Прафесар Сяргей ГАБРУСЕВІЧ, дашэнты Альбіна СЕМЯНЧУК, Генадзь СЕМЯНЧУК, Сяргей ТОКЦЬ

Аб чыгуны і здароўі

Радныя Гайнаўскага павета на пасярэдзіне 30 сакавіка 2001 года вырашылі выступіць да дырэктнікі Польскай дзяржаўнай чыгункі ў Беластоку з прарапортам правядзення дэталёвага аналізу змен у аддзяленнях эксплуатацыі ды рамонтаў вагонаў і лакаматываў у Чаромсі, каб пазбегчы звальнення ў вялікай колькасці працаўнікоў. Радныя працаваны чыгунцы пашукаць стратэгічнага інвестара. У звароце, які ў галасаванні падтрымалі амаль усе радныя, яго аўтары звяртаюць увагу на вялікое беспрацоўе ў Гайнаўскім павеце і цяжкія матэрыяльныя ўмовы жыцця многіх сем'яў. Намеснік старшыні Рады паведаміў, што ў канцы мінулага года беластоцкая дырэकцыя Польскай дзяржаўнай чыгункі вырашыла скараціць у нашым ваяводстве 240 штатаў. Сярод звольненых працаўнікоў ажно 155 асоб складаюць чыгуначнікі з Чаромсі. Чыгуначныя ўлады плануюць перамяніць аддзяленне ўтрымання і рамонтаў лакаматываў у Чаромсі, у якім працуе звыш 60 асоб, на группу работ з 15 чалавек. Тады станцыя ў Чаромсі стаціць статус вузлавога чыгуначнага цэнтра і стане звычайным вакзалам. Звольненым работнікамі цяжка знайсці на Гайнаўшчыне іншую працу. Нават паставяная грашовая дапамога, якую атрымліваюць чыгуначнікі

з 30-гадовым працоўным стажам, не завадзяльняе іх.

Радныя пазнаёміліся з фінансаваннем Падляшскай рэгіянальнай касай хворых Самастойнага публічнага комплексу аховы здароўя ў Гайнаўцы (СПКАЗ) і яго дзейнасцю ў гэтым годзе. Ад 1 студзеня 2001 года ў шпіталі пачало працаць рэабілітацыйнае аддзяленне, у тэрапеўтычным аддзяленні быў адчынены аддзел для працягла хворых. З Касай хворых падпісаны дамова на фінансаванне з 1 чэрвеня 2001 года лячэння на новым псіхятратрычна-наркалагічным аддзяленні. Хаця дайшлі новыя задачы, то сёлетні бюджет, прызначаны на ахову здароўя на Гайнаўшчыне, намінална на 5,4% меншы за мінулагодні (рэальна — улічваючы рост цэнаў — ён меншы на 15,5%). Дырэктар СПКАЗ у Гайнаўцы Рыгор Тамашук заявіў, што найбольш пацыентаў лечыцца ў тэрапеўтычным аддзяленні (у сярэднім знаходзіцца там 55 асоб). Апошнім часам выстроіваюцца чэргі да ўролага, рэуматолага, акуліста і некаторых іншых спецыялістаў. Прычына гэтаму — Каса хворых закантрактавала меншую колькасць кансультатараў. Радныя выбралі таксама 6 асоб у камісію, якая разам з прафесійнікамі прафсаюзаў будзе выбіраць намесніка дырэктара СПКАЗ у Гайнаўцы.

Аляксей МАРОЗ

Клопаты з гісторычнай адукцыяй

[1 ♂ праца]

Праўдападобна неўзабаве ўсплыве праблема пасляваенных высяленняў немцаў або г.зв. лагераў працы ў 1945-1947 гадах, у якіх ад голаду, холаду, хвароб і здзекаў ахойнікаў памерлі дзесяткі тысяч жанчын, дзяцей і старэчаў. Цяжка будзе грамадзянам Польшчы змірыцца з інфармацый пра канцлагеры, у якіх за калючым дротам знаходзіліся немцы, а на вартавых вышках — салдаты з арлом на шапках.

У Беластоку ніхто не хоча слухаць сем'яў памардаваных нацыяналістычным падполлем вазакоў, якія ўжо не-калькі гадоў хадайнічаюць перад уладамі абы згодзе на пабудову помніка сваім бацькам і братам. Каля на гісторычных канферэнцыях прыходзіцца мно гасказваць пра стаўленне падполля да беларускага насельніцтва Беласточчыны ў першых пасляваенных гадах, тэма адрозу выклікае абурэнне. Ніхто з вучоных не хоча паве-

Яўген Міранович

Фальшивыя гроши

У Бельску-Падляшкім паліцыя застримала группу фальшиваманетчыкаў з вучняў сярэдніх школ.

Хлопцы падробленыя купюры выпускалі пры дапамозе камп'ютэрнай тэхнікі. Карысталіся яны матрыцамі, запісанымі на дыскетах. Адкуль узяліся яны ў малых бяльшчан? Адказ на гэта вельмі просты: маючы старэйшых сяброў і контакты з беластоцкімі і бельскімі распаўсюджвалінікамі наркотыкаў, за невялікія гроши можна дастасць амаль усё — нават матрыцы і спецыяльнную паперу для выпуску банкнотаў. Можна іх таксама дастасць на варшаўскім базары „Стадыён”.

Бяльшчане выпускалі 10-, 20- і 50-злотавыя купюры. Імі пачаткова плацілі ў бельскіх піўнушках і пасялковых магазінах. Потым большая колькасць фальшивак траплялі ў руکі гандляроў з-за ўсходніх граніц.

На бельскім базары маладыя людзі скupлялі гарэлку і папяросы, аднак заўсёды праяўлялі пэўную асцярожнасць. Інакш было на базарах у Беластоку. Маладыя фальшиваманетчыкі скupлялі не толькі гарэлку. Бывала, што браў яны фургон і оптам скupлялі скураныя курткі, плащы, касцюмы, штаны, абутак. Купцы хадзілі ў адзіночку або парамі, голасна размаўлялі, таргаваліся і спакойна плацілі падробленымі банкнотамі. Пры нагодзе скupлялі яны яшчэ больш каштоўныя рэчы — кампакт-дыскі, відэа-касеты і невялікія музычныя секцыі.

На базарах зредку правяраюць сапраўднасць гроши. Калі пакупнік вядзе сябе нармальна, не выклікае падаз-

рэння ў сваім паводзінам і выглядам, тады прадаўцы не звяртаюць увагі на гроши, якія пападаюць ім у руки.

Праблема фальшаваных грошай з'явілася не тыдзень ці два таму, але на мноства раней. Занятая паскудным занятыкам маладыя людзі ведаюць сваё „майстэрства” і спосабы „бяспечнага” распаўсюджвання грошай. На пэўны час спыняюць яны актыўнасць, супакойваюцца, чакаюць. Пасля паездкі за пакупкамі ў Беласток замаўкаюць яны на 2-3 тыдні. А потым зноў актыўвізуюцца.

Да вытворчасці фальшивых грошай падштурхоўвае юнакоў прага моцных уражанняў. Робяць гэта дзеци з добрых, багатых і шанаваных сем'яў, сыны лекараў, настаўнікаў, дырэктараў, якія ніколі не наракалі на нястачу грошай. Бацькі купілі ім самыя сучасныя камп'ютэры з адпаведнымі друкаркамі і сканерамі, каб дапамагалі ім у вучобе, каб лягчэй ім было здабыць адукцыю. Вялікай неспадзеўкай для бацькоў стаў візіт паліцыянтаў. Дзеци, якія заўсёды з усмешкай ветліва гаварылі „катліска”, „дзякую”, сталі адказваць грубымі словамі: „спер...”, „адпер...”. Шок для спагадлівых бацькоў! Аднак, як сказаў адзін з паліцыянтаў, спагадлівасць павінна мець свае межы, а бацькі ўрэшце павінны звяртаць увагу на тое, дзе прафыўцаў іх дзеци і ў якім стане вяртаюцца дахаты.

Фальшиваманетчыцца адбываецца не толькі ў Бельску ці Гайнаўцы, але і ў Орлі, на якую паліцыя павінна звярнуць большую увагу.

Паўліна ШАФРАН

Мерапрыемствы „Хаткі”

Беларуская „Хатка”, якая існуе ў Трыгарадзе, перамясцілася з Гданьска ў Сопат. У красавіку пра яе загаварылі гданьскія сродкі масавай інфармацыі: радыё, тэлебачанне і прэса. А нагодай гэтаму было ўрачыстае адкрыццё (22 сакавіка) фатографічнай выставы „Сённяшнія людзі Палесся” і такая ж вячэра з нагоды 83-х угодкаў апавяшчэння Беларускай Народнай Рэспублікі (25 сакавіка). Дзякуючы спонсарам (Гданьская інвестыцыйная таварыства, суполка „Міртранс” з Гдыні, улады Сопата і інтэрнатавая старонка www.trojmiasto.pl), выставу сарганізавалі БКТ „Хатка”, Таварыства сяброў Сопата і Кафедра беларускай культуры Універсітэта ў Беластоку. Экспанеуцца яна ў дварыку Серафімскіх у Сопаце. Выставу ў прысутнасці шматлікіх гасцей адкрыла старшыня „Хаткі” д-р Лена Глагоўская, а з дакладам пра Палессе выступіў прафесар Анджэй Хадубскі з Гданьскага ўніверсітэта. Аб tym, што было гэта важнае культурнае мерапрыемства ў жыцці Сопата сведчыць прысутнасць на вернісажы віцэ-прэзідэнта горада Войцеха Фулка і зацікаўленне СМИ. З тысячы фатографій Палесся Юзэфа Абрэмскага з 1936 года і сотні сучасных, куратар выставы

Катахына Домбэк — этнолаг Варшаўскага ўніверсітэта выбрала некалькі дзесяткаў. Фатаграфіі паказваюць штодзённае жыццё палешукоў паўвека таму і для контрасту — яго сучасны вобраз.

Беларускае асяроддзе Трыгарада 25 сакавіка ўрачыстае адзначыла 83-я ўгодкі Беларускай Народнай Рэспублікі. У праграме было складанне кветак на магіле Лукаша Дзекуць-Малея на гарнізонным могільніку ў Гданьску, даклад д-ра Юрыя Туронка „Беларускі выдавецкі рух у II Рэчы Паспалітай” і прамоцыя кнігі дакладчыка „Książka białoruska w II Rzeczypospolitej 1921-1939” у дворыку Серафімскіх. Д-р Туронак у дакладзе гаварыў, між іншым, пра выдавецкі беларускі рух у міжваенны перыяд у кантэксте сучаснага існавання беларушчыны ў III Рэчы Паспалітай, як і ў савецка-лукашэнскай Беларусі. Сёння на аднаго жыхара Беларусі прыпадае менш чым беларуская кніжка ў год, а ў Літве аж пяць. Выгад д-ра Туронка такі, што як калісь, так і цяпер колькасць выданняў залежыць ад існавання народа як нацыі.

Урачысты вечар прысутныя закончылі сяброўскім спатканнем пры гарбаце ў сядзібе „Хаткі” па вуліцы Складоўскай у Сопаце. **Міхась КУПТЕЛЯ**



Валейбалісты і трэнэр Ірэна Грыгарук.

Ігракі першай лігі

Дзяўчата і хлопцы Гайнайскага белліцэя ўвайшлі ў састав першай лігі баскетбалістаў і валейбалістаў сярэдніх школ Падляшскага ваяводства і ў наступным школьнім годзе будуть змагацца з найлепшымі камандамі нашага рэгіёна.

Баскетбалісткі, якіх трэнерам з'яўляецца настаўніца фізкультуры Ірэна Грыгарук, у другой лізе выйграў 5 матчаў, прайграў 2 і, заваяваўшы другое месца, увайшлі ў першую лігу. У белліцэйскай пераможнай камандзе ігралі: Ілона Карпюк, Ганна Герасімюк (капітан), Анна Швед, Дарота Кердалевіч, Кацярына Качаноўская, Ілона Харкевич і Малгажата Карпюк.

Валейбалісты з белліцэя, якімі апякуеца трэнер Раман Данілюк, распачалі ад баражных змаганняў за ўваход

у другую лігу. Выйграў яны ўсе 8 матчаў і, заняўшы першое месца ў групе, пачалі іграць у другой лізе. У далейшым выйграў 5 матчаў, 2 прайграў і занялі першое месца. У наступным школьнім годзе валейбалісты Адрыян Кохман (капітан), Дарыуш Ялоза (найлепшы ігрок у камандзе), Давід Аляксюк, Адам Аўксянюк, Андрэй Шадуя, Юрка Васілюк, Марцін Мароз і Марцін Аксантовіч будуть іграць у першай лізе.

У Гайнайскім белліцэі ў новай спартыўнай зале вельмі добрыя ўмовы для трэніровак. Трэнеры белліцэйскіх каманд адзначаюць, што ахвярнисць, добрая падрыхтоўка і калектыўнае супрацоўніцтва далі ім магчымасць перамогі.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара



Баскетбалісты і трэнэр Раман Данілюк.

Два прывітанні

21 сакавіка — каляндарны першы дзень вясны. У школе лічыцца ён днём прагульшчыка. Каб не пускаць моладыя на волю лёсу, настаўнікі чаромхаўскай гімназіі рагылі арганізацівай ім мерапрыемства ў мясцовым асяродку культуры. Спачатку вучні з настаўнікамі паглядзелі адукацыйны фільм „Інфарматар”, у якім паказвалася змаганне з тытунёвым канцэрnam. Кінастужку бясплатна прад'явіла варшаўская фірма „Syrena Enterta-

ainment”. Пасля кінасеанса пачаліся гульні. Кожны клас меў сваіх прадстаўнікоў, якія змагаліся за прызы. Чаго ж там не было: глухі тэлефон, спажыванне яды і напояў навыпераці, складванне сказаў пачынаючыхся і канчаючыхся той самай літарай, адгадванне прымавак на падставе някой аранжyroўкі і г.д.

Журы, якому старшынстваваў дырэктар гімназіі Мікалай Міхалюк, састаўлялі дырэктор ГОКА Тамара Кердалевіч, настаўніца Тамара Шыкула і прадстаўнік школьнага самаўрада

Павел Шымчук. Перамагла каманда класа II „б”. Але і астатнія каманды не былі пакрыўджаны. Арганізаторы ўсіх абдараўвалі смакоццямі, якія фундавала фірма „Левятан” Ежы Залеўскага з Кляшчэляў. Апрача гульняў спяваліся песні. Кожная каманда дэманстравала свою песню, што лічылася дадатковым відам у спаборніцтва. Мерапрыемства закончылася баскетбольным матчам.

Мэтай імпрэзы было прысваенне моладзі здаровага стылю жыцця.

А ў Гайнайцы ў гэты дзень падлет-

кі гурбой нахлынулі на цягнік, які быў падстайлены на гадзіну 15⁴². Паразбівалі яны шыбы ў вокнах і лямпы электрычнага асвятлення, парэзалі абіўку сядзенняў. Ад „хрычы” не было паратунку. Калі прыехала паліцыя, то састаў цягніка ўжо не надаваўся для далейшай дарогі. Як сказала мне кіраўнік цягніка Тамара Высоцкая, страх было нос высунуць. Састаў быў падменены.

Вось, як прывіталі першы дзень вясны ў Чаромсе і Гайнайцы.

Уладзімір СІДАРУК

Зорка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ



Дэкламатары з Беластока. „Роднае слова 2001”.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Песня Вясны

Злая Зіма пасля доўгай вандроўкі падалася назад у свой край, дзе ніколі не бывае лета, дзе ўсё закутаў лёд і занесена снегам.

Яна ішла па дрымучым лесе. А следам з мяшком снегу за плячамі бегла Завея. Яе сівия кудлы былі не прычэсаны, адзенне вісела на ёй пашарпанымі шматкамі.

— У-у-у! — жаласна завывала Завея. — Гэта бязлітаснае Сонца так рада Вясне, што хоча загубіць нас.

— Не выходзь на прагаліны, трymайся ценю, — сказала Зіма.

А за імі з праталінкі на праталінку бегла басаногая Вясна. На плячах у яе сядзелі дзве птушкі і весела співалі:

Уцякай, злы Мароз,
Кідай санкі, бяры воз!

Там, дзе ступала Вясна, падымала галоўку блакітная кветачка пралеска. Яна выпрострвала сваю зялёную ножку і цягнулася ўсё вышэй і вышэй да Сонца.

Убачыла Зіма пралеску, азірнулася і гнёўна пагразіла Вясне:

— Я замарожу твае кветкі!

Вясна ўсміхнулася, кіунула на блакітнае неба і адказала на пагрозу:

— Паслухай, як заліваецца звонкай песня жаваранак. Яго ты не замарозіш. А гэта мой пасланец.

Злосная Зіма закрычала што мела сілы на Вясну:

— Рана ты смеяшся! Глядзі.

Першы дзень вясны

Мы заўсёды весела віталі першы дзень вясны. У гэтым годзе было гэта жа.

Мы запланавалі, што пойдзем на вогнішча. Раніцай было халоднае і хмурнае надвор’е, але мы не адступіліся ад сваіх намераў. Усе вучні нашай гімназіі цешыліся, што не будзе ўрокаў.

Калі мы прыехалі ў лес, думалі, што тут будзе нецікава. Аднак потым мы распалілі вогнішча і зрабілася прыемна. На пачатку ўсе былі заняты пячэннем каўбасак, а потым пачалі мы гуляць у розныя гульні. Хлоп-

цы гулялі ў мяч, а дзяўчата хадзілі па лесе і співалі песні. Мы зрабілі мно-га смешных фатаграфій. І хаця не было цепла, то ўсім нам „свяціла сонца” нашых усмешак. Калі прыехаў па нас аўтобус, мы вельмі шкадавалі, што наш адгул ужо канчаецца. Нам спадабаўся лес і мы не хацелі вяртацца ў школу, але туды трэба было.

У гэтым годзе мы прывіталі вясну вельмі цікава. Я хацела б, каб усе дні сёлетній вясны былі такія ж радасныя, як гэты першы дзень ля вогнішча.

Эвеліна Пліс,
І „а” кл. Гімназіі ў Чыжах

І дзьмухнула Зіма холадам на блакітную кветачку, а Завея страсянула галавой, заматляла сваімі кудламі і сыпнула з мяшка снегам.

Вясна знікла ў снежнай завірусе. Зіма ўзрадавалася сваёй сіле. Яна ба-чыла, як упалі шэршнікі камячкамі і схаваліся ў кустах жаваранкі, як панікі і апусцілі галоўкі пралескі.

— Ха-ха-ха! — зарагатала Зіма.

— Хто з нас дужэйшы? Дзе твае кветкі, Вясна? Чаму змоўк жаваранак? Я ўсё загубіла, усё памарозіла. А мая служка Завея замяла іх снегам, пахавала навекі.

Вышыла Зіма з-пад густых ялін на

Вершы Віктара Ільевіча

Лагічна размова

Злуе настаўніца: — Сынок,
Чаму спазніўся на ўрок?
— Уджаліла мяне пчала,
Калі ўваходзіў да сяла.

— Паказвай, — пані зажадала,
Магчыма трэба выніць джалу?
— Не магу.
— Дык сядзь ля Адама.
— Сесці не магу таксама.

Яку свістаў на сабаку

Бабуля пытаемца ўнuka:
— Чаму маеш брудныя рукі?
— Прызнацца, бабуля, нялоўка,
У балоце згубіў залатуюку.

Задзівілася бабка Антоліка:

— Чаму ж чыстыя
два пальцы толькі?
Усміхнуўся гарэзны ўнук Яку:
— Я свістаў імі на сабаку.

Легенда пра Дыдулі

Даўно, даўно таму жыў стары дзядзьзька, які называўся Дыд. Ён меў вельмі многа вуллёў. Мёд, які ён збіраў, забірала польская армія. Той мёд уратаваў не аднаго польскага жаўнера. Пасля смерці дзядзькі Дыда некалькі польскіх жаўнероў пасяліліся ў тым месцы. Ад яго імя і вуллёў узникла назва маёй мясцовасці — Дыдулі.

Радак Сельвясюк,
І „б” кл. Гімназіі ў Орлі

паляну, радасна паглядзела на засыпаную снегам зямлю і гукнула зноў:

— Прыгажуня-вясна, хто тут гаспадыня, я ці ты?

Пачула гэта ласкавае Сонца, выглянула з-за хмар і сваімі цёплымі праменнямі прайшлося па зямлі. Адразу падняўся ўгору жаваранак. Зноў палілася ў вышыні чудоўная песня Вясны і Сонца. Зноў падняла галоўку сіняя пралеска. Памытая снегавой вадой, яна яшчэ больш пахаращэла.

Застагнала ад лютай злосці Зіма, падхапіла Завею ды ходу далей, на поўнач.

Клаудзія КАЛІНА

Польска-беларуская крыжаванка № 16

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным контрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавы ўзнагароды.

►				Serce	Kadr			Sad	Trawa	
Utwór Ar	Ręka		Ranga	▼	Krzak	►		▼	▼	Tron
	▼	Echo	►	▼						▼
		Dar								
Uderze- nie		▼								
Koncert										
Kolejka										

Адказ на крыжаванку № 12: Аснова, дар, Пагоня, Вена, гід, зарад, брат, ас. Справа, герб, гонар, Канада, радзіма.

Узнагароды, запісныя кніжкі, выйграві: Ева Русіновіч і Уля Бенедычук з Нарвы, Ілона Асіпюк і Радак Семянюк з Бельска-Падляшскага, Анна Крук з Катоўкі (Гайнавіцкі ліцэй). Віншум!

Уладзімір АРЛОЎ, Адкуль наш род

Вітаўт Вялікі і бітва пад Грунвальдам

Пад сцягам з „Пагоняй”

Найбольш небяспечным ворагам нашай радзімы быў тады Тэўтонскі ордэн. Так называлася дзяржава, створаная нямецкімі рыцарамі-крыжакамі. Гісторыкі палічылі: крыжакі нападалі на Беларусь 150 разоў. Яны разлічвалі вынішчыць нашых людзей або анямечыць — гэта значыць прымусіць забыць сваю мову ды звычаі і зрабіцца немцамі.

Вітаўт вырашыў перамагчы Тэўтонскі ордэн. Дзеля гэтага ён дамовіўся з польскім каралём Ягайлам злучыць свае сілы супраць агульнай небяспекі. Дзве дзяржавы рыхтаваліся да вялікай вайны. Кавалі кавалі зброю. Рыцары ўдасканалівалі сваё ваярскае майстэрства. У Белавежскай пушчы князёўскія паляўнічыя нарыхтоўвалі харчовыя прыпасы.

Аб'яднаныя сілы Вялікага княства Літоўскага і Польскага Каралеўства сустрэліся з крыжакамі войскамі князя вёскі Грунвальд, што перакладаецца з нямецкай як Зялёны Гай.

Вітаўт прывёў на бітву сорак палкоў.

Трыццаць з іх прыйшлі пад баявымі сцягамі з „Пагоняй”. Тут былі палкі з Полацка, Вільні, Віцебска, Амсціслава, Горадні, Наваградка, Пінска, Берасця ды іншых беларускіх гарадоў. Кожны полк складаўся з коп'яў. Кап'ём называлася баявая тройца: рыцар, ягоны збраяносец і лучнік.

З двух бакоў на грунвальдскіх пагорках сышлося болей за 200 тысяч

ваяроў. Гэта была адна з найбуйнейшых бітваў у гісторыі.

... і закіпела сеча

Сеча пачалася раніцою 15 ліпеня 1410 года. Першай пайшла ў атаку лёгкая конніца Вітаўта. Супраць яе біліся закаваныя з галавы да ног у браню конныя рыцары-тэўтонцы. Пасля гадзіны бою лёгкія аддзелы Вітаўта сталі адыходзіць, заваблівочы немцаў у пагоню.

Асабліва гаражы бой кіпіў там, дзе стаялі смаленскі, амсціслаўскі і аршанскі палкі. Большаясць іхніх ваяроў у той дзень загінула, але стрымала шалёны націск крыжакоў і заслужыла неўміручую славу.

Вялікую мужнасць паказалі на Грунвальдскім полі палаchanе і віленцы. Прыйкываючы адыход таварышаў, кожны з іх біўся супроць пяці тэўтонскіх рыцараў і амаль не меў надзеі ўратавацца. Стаялі насмерць і польскія палкі. Адважна біліся на баку Вітаўта і Ягайлы таксама ўкраінскія, татарскія, чэскія і малдаўскія дружыны.

Сонца ўжо хілілася да заходу, полье было скрозь заваленое забітымі людзьмі і конямі, а бітва не сціхала. У пыльным паветры тонка спявалі сваю смяротную песню стрэлы. Звінелі, высякаючы іскры, мячы, чуліся перад смяротныя крыкі і малітвы. У слядах ад конскіх капытоў застывала цёмная кроў.

Немцы яшчэ ніяк не моглі даць веры, што іхнія войска, якое ўранні лічылася непераможным, разбітае.

(працяг будзе)

Мае родныя — бабуля і дзед



Дзед і бабуля ў час жніва.

Дарагая „Зорка”! Я яшчэ ніколі Табе не пісала. Падумала напісаць пра тых, якія ў майі сэрцы займаюць першае месца. Хачу напісаць Табе пра маіх любімых — бабулю і дзядулю. Яны вядуць спакойнае жыццё ў Вульцы-Нурэцкай. Я жыла разам з імі пятнаццаць гадоў. Гэта быў самы цудоўны час у майі жыцці. Хто з вас, сябры, жыве з бубуляй і дзедам, той ведае, што такое жыццё — сапраўды рай!

Бабуля апекавалася мною, калі мая мама ішла на працу. Яна расказала мне найпрыгажэйшыя казкі. Яна першая паказала мне найцікавейшыя месцы ў вёсцы. Гэта бабуля навучыла мяне шанаваць старэйшых людзей. Яна выпраўляла мяне ў школу і яна вітала мяне на парозе, калі я вярталася.

З майі любімым дзядулем я часта хадзіла ў лес. Ён паказваў мне розныя птушкі, навучыў адгадваць іх па голасе. Дзядуля паказаў як трэба карміць хлебам каня, каб ён мяне не пакусаў. Як не любіць дзя-

дулю — ён навучыў мяне шмат беларускіх песьень!

Цяпер я жыву ў Гайнавіцы. Кожны вечар успамінаю маіх дарагіх — дзеда і бабулю.

Як мне не тужыць за месцам, дзе правяла дзяцінства. Як не тужыць за бабуляй і дзядулем, якія мяне ўзгадавалі?

Калі ў мяне свабодны ад навукі час, я заўсёды еду ў вёску. Там на парозе вітаюць мяне мае родныя. Я вельмі щаслівая, калі іх бачу. Яны таксама цешацца. Мы доўга з сабой размаўляем. А калі пара расстацца, мяне вельмі цяжка ад'язджаць.

Хачу падзякаўаць з усяго сэрца маім дарагім — бабулі і дзедку — за выхаванне і пажадаць ім многіх гадоў жыцця ў шчасці і здароўі.

АНАЧКА

PS. Усе чытачы, якія хочуць павіншаваць сваіх мам са святам Дня Мамы, могуць дасылаць свае віншаванні да 15 мая г.г.

ЗОРКА

Небяспечная спартпляцоўка

У 1998 годзе распушцілі ПГР у Дыдулях. Многа людзей засталося без працы, а ў іх ліку і мой бацька. Частка людзей атрымлівае цяпер дапамогу для беспрацоўных, а частка — шукае сабе іншую працу, як, напрыклад, мой бацька, які веласіпедам даязджае у ПГР у Вульцы-Выганоўскай. Але і гэтае прадпрыемства будзе ліквідавана. Мясцовыя дзеці, у тым ліку і я, сарганізавалі там тры спартпляцоўкі: адна — для футбола, другая для баскетбола, трэцяя для волейбола. Гэтыя спартпляцоўкі зрабілі мы на месцы, дзе калісьці стаялі сельскагаспадарчыя

машины. Зімой там каток — дзеци добра гуляюць. Гэты каток узник на месцы былога сіласа. Усё аднак мае адну загану — стаяць там будынкі, якія ў кожную хвіліну могуць зваліцца. Дзеці іх баяцца ды не ўваходзяць у сярэдзіну. У нас яшчэ адна спартпляцоўка, калія святліцы — мы там разыгрываем матчы з дзяцьмі з іншых вёсак. Па-моему, ідэя стварэння спартпляцоўкі была вельмі добрая, але і трохі небяспечная, таму што ў кожнай хвіліне можа зваліцца нейкі будынак.

**Рафал СЕЛЬВЯСЮК,
І „б” клас Гімназіі ў Орлі**



Магдалена Карчэўская, ПШ №4 у Беластоку — I месца ў раённым і II месца ў цэнтральным этапе „Роднага слова 2001”.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК



**Іаанна Кананюк,
II „а” кл. Гімназіі ў Нарве**

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Калегу

Я ўстала раніцай,
Апранулася,
Зноў іду ў школу...
Як заўсёды,
Ты сядзіш
Ля школьнай раздзяўальні.
Зноў гляджу ў твае вочы.

Толькі чаму
Яны як мёртвия?..
Няма ў іх агенъчыкаў.
Яны ж бачаць
Усё,
Апрача мяне!

**Іаанна Кананюк,
II „а” кл. Гімназіі ў Нарве**

Анекдоты

другакласнікаў

— Мама, іш дзеци гэта ўзнагарода? — пытае дзевяцігадовая дачушка сваю маму.

— Так! Ты — мая ўзнагарода. Другакласніца пытае далей:

— А якая ўзнагарода?

— Гран-пры, — хутка прыдумве маці.

— Ой, не, — круціць галавой дачушка. — Дзеці, гэта ўзнагарода суцяшэння.

— Ты што, дачушка?

— То чаму бацькі пра сваіх дзяцей кажуць „Гэта мая пацеха”!

ЗОРКА

Спаканне з пісанкамі



Майстрыхі з Ягуштова ўсё спаканне правялі за маляваннем яек.

8 красавіка г.г. а 15 гадзіне ў зале Нарваўскага асяродка культуры адбылося падсумаванне конкурсу **II Падляшскія экуменічныя спаканкі з пісанкай**.

Арганізаторамі конкурсу былі Нарваўскі асяродак культуры і сельскагаспадарчы кааператыв „Рольмак” з Мakaўкі. Мэтай конкурсу было пашырэнне сярод дзяяцей і моладзі народнай велікоднай традыцыі.

Надасланыя на конкурс пісанкі разглядаліся ў дзвюх узроставых групах — дзяцей (да 15 гадоў) і дарослых. 69 на бораў пісанак ацэньваліся ў катэгорыях традыцыйнай і мастацкай пісанкі.

У конкурсе лідзіравалі ўмельцы з Ягуштова. Першае месца ў катэгорыі традыцыйнай пісанкі ў групе дарослых атрымала Надзея Анацік з гэтай жа вёскі. Другое месца заняла Марыя Рэнт з Ляўкова, а трэцяе — Аліна Асташэвіч са згаданага Ягуштова.

У малодшай групе ўзнагароды заваявалі Дам'ян Субота з Ляўкова (І месца), Марта Бабулеўіч з Бельска-Падляшскага і Адрыян Субота з Ляўкова (ІІ месцы), Паўліна Ліпская з Ягуштова і Радаслаў Галёнка з Нарвы (ІІІ месцы).

Пісанкі выконваліся рознымі тэхнікамі. Былі яйкі размаляваныя фламастэрні, пяром, травой, сенам, каляровымі бібулкамі, брокатам, цэхінамі. Аб вялікай фантазіі дзяцей сведчылі яйкі аздобленыя пластылінам і каляровымі ніткамі. Часам яйкі набывалі кшталт людзей, звяроў і казачных персанажаў. Юліта Зубрыцкая з Нарвы расказала, што ў рабоче памагала ёй мама, якая растапіла воск і распусцила фарбу. Рэшту зрабіла дзяўчынка сама: „Было крышку цяжка, бо воск не разводзіўся так, як я хацела, размазваўся, але нічога. Шкада толькі, што яйкі можна размалёваць раз у год. А я магла б гэта рабіць штодзень”.

Паўліна ШАФРАН
Фота аўтара



Пісанкі Надзеі Анацік — I узнагарода ў катэгорыі традыцыйных пісанак.

Да 115 гадавіны з дня нараджэння

Змітрок Бядуля

Змітрок Бядуля належыць да кагорты беларускіх пісьменнікаў, якія закладвалі падмурок беларускай літаратуры XX ст. На чале гэтай кагорты стаялі магутныя таленты, пісьменнікі агромністай мастацкай сілы, якіх з глыбіні шматвяковага духоўнага жыцця падняў беларускі народ, Янка Купала і Якуб Колас.

Аднак Змітрок Бядуля, іншыя пісьменнікі, яго сучаснікі не згубіліся ў ценю сваіх славутых папярэднікаў, хоць былі абуджаны, закліканы ў літаратуру менавіта іх творамі і надзвіа яркімі іх мастацкімі постацямі.

Змітрок Бядуля (Самуіл Плаўнік) нарадзіўся 23 красавіка 1886 года ў небагатай яўрэйскай сям'і ў маленькім мястэчку Пасадзец Вілейскага павета, Віленскай губерні (зараз Лагойскі раён Мінскай вобласці). Вучыўся ў пачатковай яўрэйскай школе хедары, у школе рабіна єшыбоце. Нейкі час працаваў хатнім настаўнікам, потым канторшчыкам на лесараспрацоўках. З 1912 г. працаваў у Вільні ў выдавецтве, сакратаром газеты „Наша ніва”. З закрыццём газеты (лета 1915 г.) вярнуўся ў родны Пасадзец, але хутка пераехаў у Мінск, уладкаваўся на працу ў беларускі бежанскі камітэт.

У гады савецкай улады працаваў у рэдакцыях газеты „Савецкая Беларусь”, дзіцячага часопіса „Зоркі”, краязнаўчага „Наш край”. Быў сябрам аб'яднання „Маладняк” (1923-1926), членам „Узвышша” (1926-1931).

Памёр у 1941 г. у эвакуацыі каля Уральска.

Першы твор-абразок на беларускай мове „Пяюць начлежнікі” з'явіўся ў 1910 г. у газете „Наша ніва”. У 1911-1912 гг. друкаваў вершы на рускай мове ў часопісах „На берегах Невы” (Петрозаводск) і „Молодые порывы” (Вільня). У 1913 годзе выйшаў зборнік лірыйчных імпрэсій „Абрэзкі”, у 1922 і 1925 гг. — зборнік паэзіі „Пад родным небам”, „Буралом”, у 1923 і 1926 гг. — книгі прозы „На зачараваных гонях”, „Апавяданні”. Апублікаваў аповесці „Салавей” (1928), „Набліжэнне” (1935), „У дрымучых лясах” (1939), раман „Язэп Крушынскі” (1929-1932).

Выступаў як празаік, паэт, дзіцячы пісьменнік (казкі „Мурашка Палашка”, „Сярэбаная табакерка”), нарысіст, пекліадчык.

Змітрок Бядуля быў дэмакратычна настроены малады чалавек. Але, скажам, у адрозненіе ад Янкі Купалы, Якуба Коласа, сацыяльныя пытанні краналі яго слабей. У ягонай ранній творчасці амаль не заўважаем уплыву бурных падзеяў першай рускай рэвалюцыі.

Пачаткам літаратурнай дзейнасці Змітрака Бядуля трэба лічыць 1907 год. Ён пачынае пісаць вершы на рускай мове. Некаторыя з іх пасылае ў пецярбургскія часопісы „Аргус”, „Журнал для всех”. Супрацоўнікі рэдакцыі вершы хвалілі, але друкаваць не спяшаліся.

Зямляк Бядуля В. Сосенскі, таксама малады чалавек, які жыў у Даўгінаве, супрацоўнічаў з беларускай газетай „Наша ніва”, друкаваў ў ёй допісы, карэспандэнцыі. Напаткаўшы аднойчы З. Бядулю, які часта наведваўся на даўгінскую пошту, карэспандэнт „Нашай нівы” даў яму пачытаць некалькі нумароў газеты.

Адначасова В. Сосенскі паведаміў у „Нашу ніву” аб маладым пісьменніку і Змітроку Бядулю хутка наладжвае су-



вязь з рэдакцыяй „Нашай нівы”. Другую дзве карэспандэнцыі, адну з якіх падпісвае Саша Плаўнік, другую — псеўданімам Змітрок Бядуля. Першы мастацкі твор, які надрукавала „Наша ніва” 23 верасня 1910 г. была імпрэсія „Пяюць начлежнікі”. Гэты твор паклаў пачатак сур'ёзнай літаратурнай дзейнасці Змітрака Бядуля.

Псеўданім пісьменніка, відаць, фальклорнага паходжання. У беларускіх казках, якія пісьменнік збіраў і вывучаў ўсё жыццё, ёсць вобраз добрага спагадлівага дзядка Бядуля, які ходзіць па свеце, су比亚чукоў малых, пакінутых бацькамі дзяцей, розных сірот, бяздомных.

У 1912 г. Змітрок Бядуля накіроўваецца ў Вільню ў „Нашу ніву”. Ён хоча папоўніць веды, павысіць адукцыю, быць бліжэй да літаратурных колаў. Вільня на пачатку стагоддзя была фактычна культурным цэнтрам усяго Заходняга краю.

Некаторы час Змітрок Бядуля працуе ў канторы лесапрамыслоўца, затым пераходзіць у рэдакцыю „Нашай нівы”.

Важкім момантам у творчым жыцці З. Бядуля стала тое, што нейкі час ён працаваў разам з Янкім Купалам. Назву першага зборніка З. Бядуля „Абрэзкі” (1913) прыдумаў Купала, у Бядулю зборнік называўся „Плач пралескай”. Гэты зборнік склалі лірыйчныя імпрэсіі мініяцюры. У іх праглядваецца выдатнае ўмение аўтара занатаваць на паперы першаснае ледзь узніклае ўражанне аб людзях, падзеях, рэчах і аформіць яго ў выглядзе пачуццё-вобразнай, кідкай, выразнай дэталі. Большасць імпрэсій напісаных сакавітай мовай, характарызуеца рамантычным успрыманнем жыцця, паэтычнай беларускай вёскі, захапленнем родным краем, асуджэннем несправядлівасці.

Апавяданні другой паловы 20-х гадоў прысвячаны тэме новага жыцця, зменам у быце і светапоглядзе людзей. Пісьменнік піша пра арганізаванне калгасаў, адкрыццё хат-чытальні, гурткоў па ліквідацыі непісьменнасці.

Тэматыка твораў З. Бядуля ўсеабдымяная, універсальная. Яго цікавіць і чалавек у яго адвежчым шляху ад нараджэння да смерці, і ягоныя думкі, і настроі, дзівосны непаўторны свет прыроды. Усё гэта спалучанае з глыбокім веданнем жыцця, філософскім светапоглядам і вялікай любоўю да людзей і надае творам пісьменніка прыцягальнасць, эстэтычную выверанасць, актуальнасць і папулярнасць.

Дрысвяты — на мяжы трох краін



Від на возера Дрысвяты, востраў Замак і атамную электрастанцыю Ігналін.

Калі па сваёй ці чужой волі апынеце ся ў Опсе, трэба „паломніцаць” да канца. Гэта значыць — вы абавязаны рабіць усё, каб папасці ў адлеглія на дзесяць кілометраў Дрысвяты. Гэтае забывае мястэчка, на мяжы Літвы і Латвіі, падарыць вам моцныя ўражанні.

Першае што кідаецца туту вочы — гэта від на атамную электрастанцыю Ігналін. Ігналінская АЭС, званая Чарнобылем поўначы, фактычна такога тыпу, што і чарнобыльская. Стайк яна на літоўскім баку, сярод малінічага ўзгорыста-азёрнага краявіду. Старожытныя Дрысвяты, з трымастамі жыхарамі і вяскова-драўлянай архітэктурай, цалкам здамінаваныя відам электрастанцыі-гаргары. Дзе б вы не паставілі нагу, куды б не заехалі — усюды Ігналін. Такія віды, асабліва пасля чарнобыльской катастрофы, чорна дзеянічаюць на ўяўленнені.

У мястэчку, а дакладней у Петрапаўлаўскім касцёле, усё ж святавалі. Як раз ішла багаслужба з нагоды Сплення. Польская мова, на якой адпраўлялася служба, гучала тут асабліва ўрачыста і экзатычна. Вернікі, раздзеленыя на мужчынскі і жаночы бок, палка і неяк архаічна маліліся.

— Tak daleko i tak blisko! — расчуліўся наш Сцяпан, знаходзячы тут карціны са свайго дзяцінства. Паводле яго канстатацыі — католікі Сувальшчыны апярэдзілі католікаў з Дрысвят на трывіцца пяць гадоў.

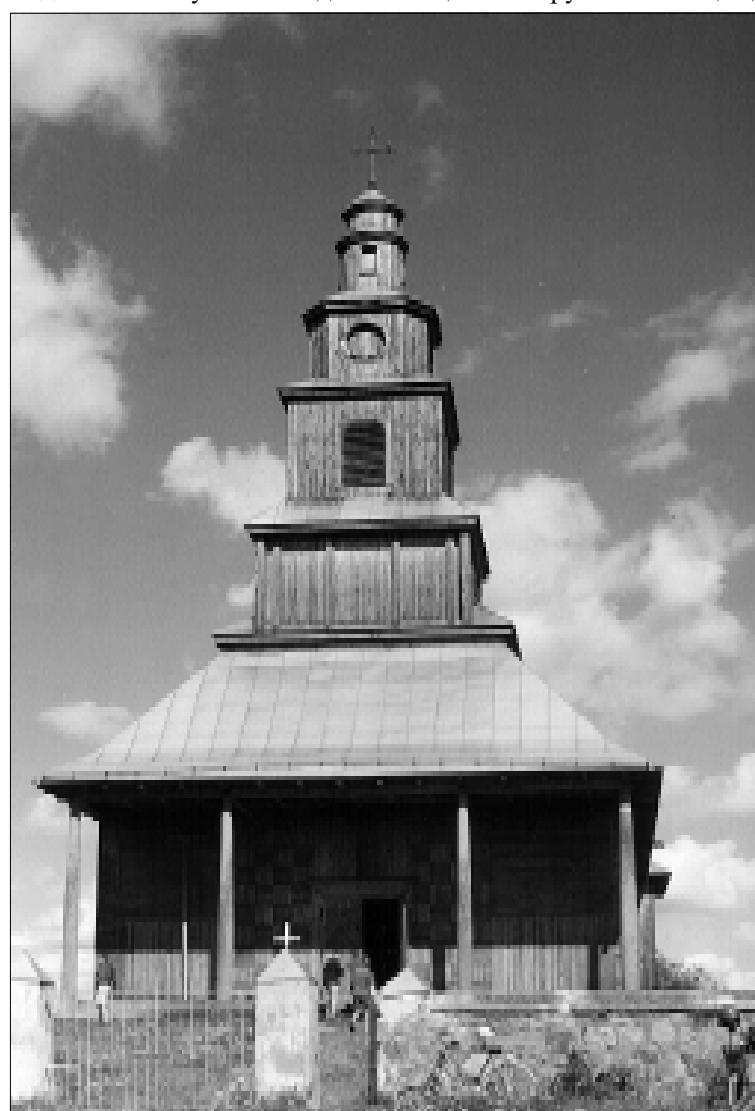
— To się czuje w powietrzu, — дадаў.

Праваслаўныя і атэісты ў нашай кампаніі, у сваю чаргу, больш любаваліся архітэктурай касцёла. Тым больш, што пабудаваны ён паводле плана архітэктара Лявона Вітана-Дубейкаўскага, беларускага паэта і палітычнага дзеяча сацыял-правага накірунку.

Касцёл св. св. Пятра і Паўла распаложаны на ўзгорку, адкуль добра відаць велічнае возера Дрысвяты, шматлікія астрывы і электрастанцыю Ігналін! Касцёл пабудаваны ў 1929 годзе ў стылі мадэрн. Драўляны, прамавугольны ў плане будынак з пяціграннай алтарнай апсідай, бабінцам і закрытыямі ды накрыты дахам складанай формы. Інтэр’ер падзяляецца на тры нефы. Пасярэдзіне кесаніраваная столы, з арнаментальнай размалёўкай і хор над бабінцам.

Паколькі амаль усе вернікі глядзелі ў наш бок, а нам залежала на ананімнасці, мы чым хутчэй пакінулі касцёл.

Пра мястэчка Дрысвяты цікавей расказваець як глядзець. Асабліва калі кранем пытанне „вандравання” мясцовасці і яго слайды, ваяцкай мінуўшчыны. Дрысвяты, як пакідаюць вытанчаныя археалагічныя знаходкі — шляхетныя аздобы з металу і каменя, былі ўжо важным асадніцкім пунктам II і I ст. да нашай эры. Толькі знаходзілася яна не так як цяпер на сушы — аж па XVII стагоддзе Дрысвяты стаялі на востраве, сярод велічнага возера з аднайменным назовам. У XI-XIII ст. дрысвяты вядомыя як гарадзішча Польскай дзяржавы. Тут размяшчалася памежная крэпасць крывічоў, якая бараніла перад балцкай навалай. У канцы XV ст. замак



Касцёл св. св. Пятра і Паўла паводле плана Лявона Вітана-Дубейкаўскага.

належыць вялікаму князю Вітауту, пасля каралю Аляксандру Ягелончыку і далейшым манархам. У час літоўска-маскоўскіх войнаў на замку стаіць моцны гарнізон. Стратэгічная роля месца будзе выкарыстоўвацца па XX ст. Калі гаварыць пра асадніцтва — самы добры час выпадае на XVI ст. Побач крэпасці развіваецца асада з інфраструктурай. У 1514 г. Дрысвяты набываюць гарадскія права. З сухім грунтам спалучаюць яго два аграмадныя масты. Сам вострав займаў 21 гектар зямлі, адлегласць ад берагу — пуй-кіламетра. Сітуацыя мяніеца, калі ў 1622 г. на востраве ўспыхае пажар і большасць забудовы, як і сам замак, моцна знішчаюцца агнём.

Новыя Дрысвяты пабудавалі ўжо на сухім грунце, на сённяшнім месцы. Горад на востраве канаў сваёй смерцю. Апошні „цвік у труну” ўбіў сам князь Міхал Клеафас Агінскі. Як уласнік мястэчка і наваколля, загадаў разабраць муры замка, каб гроши ад продажу прызначыць у падтрымку паўстання Касцюшкі. Разам прадаў і мястэчка Дрысвяты, пасля яго новым уласнікам стаў Ян Нікадэм Лапацінскі. У руках

Лапацінскіх мястэчка датрываала да Студзеньскага паўстання. У канцы XIX ст. яго купляе граф Аўгустын Оцінген (Ottingen), а ў пачатку XX ст. графская сям'я Гільдэнбандаў.

Яшчэ ў даваенны час Дрысвяты прыцягвалі шмат турыстаў. Асаблівай папулярнасцю карысталіся „вандроўкі” на гістарычны вострав, званы ў народзе „замкам каралевы Боны”. У мястэчку можна было наніць лодку, пакаштаваць смажанай або варанай рыбы. Дрысвяты як і ўся Браслаўшчына „крэсавымі” палякамі звалася Польскай Фінляндыйяй. Самыя Дрысвяты тлумачыліся як „Trzy Świąty”(!).

Зараз толькі за спецыяльным дазволам можна пабываць на востраве. Тут памежная зона, самая вялікая частка возера належыць Літве.

У Беларусі кожны дзень выглядае будзённа і шэра. Пра святы і ўрачыстасці мы даведваліся выпадкова — у касцёлах, цэрквах, пад савецкім помнікам, дзе маладыя пары і далей ускладваюць кветкі. У дзень, калі пабываў мы ў Дрысвятах, выпала каталіцкае Спленне. Аднак на вуліцы, на пляжы, у магазінах было пуста і сонна. Касцёлы таксама закрываюцца зразу пасля багаслужбы. Таксама і ўсе цэрквы можна пацалаваць адно ў клямку.

У Дрысвятах варта спыніцца ля Петрапаўлаўскай царквы ў рэтраспектыўным рускім стылі, пабудаванай у 1908 годзе. Знаходзіцца яна на паўднёвой ускраіне мястэчка. У плане мае традыцыйную падоўжаную на восі ўсход-захад 4-частковую кампазіцыю: званіца, трапезная, пяцігаловы асноўны аб'ём, пяцігранная апсіда. Да званіцы прымыкае галоўны ўваход з бочкавіднымі калонамі, на якіх абапіраюцца паўкруглыя аркі. У мастацкім афармленні фасадаў важную ролю адыгрываюць пластычныя элементы дэкору, пазычаныя са старожытнарускага дойлідства.

Усім паклонікам сацрэалістычнага будаўніцтва трэба пабачыць закрытую сёняня электрастанцыю-гаргару, пабудаваную ў канцы 50-х гадоў трyma суседнімі калгасамі: беларускім, літоўскім і латышскім. Электрастанцыя завецца „Дружба народаў”. Яна чамусыці нагадвае тыя гістарычныя „Trzy Świąty”.

Ганна КАНДРАЦЮК
Фота аўтара

Кумір падлеткаў і сімвал пакалення?

Калі ўлічыць, што кожны заўзяты фан ведае сэнс назвы ўлюблёна гурту, дык, бадай, ніхто не будзе супраць, калі ў дачыненні да „Н.Р.М.” я прыгадаю старую добрую „Мрою”. Ці, як кажа ў „Музыкальной газете” Лявон Вольскі, „дрымуическую «Мрою»”. Не такая ўжо яна была дрымучая. Прынамсі, я ведаю шмат людзей, якім „Незалежная Рэспубліка Мроя” зусім не замяніла „Мрою” часоў „Зондэркаманды”, „Палявання на вядзьмарак”, „Я — рок-музыкант”, „Ён яшчэ верніца”. Мяркую, каб хто перавыдаў гэтыя гіты, дык яўна пераплюнёў бы ўзоры капусты ўсіх выдаўцоў „Ла-ла-ла-ла” і „Пашпарта” разам узятых. Хоць і апошня з названых альбомаў не наза-

вем кепскімі. Толькі вось заўважалася, што рок-сімвал цэлага пакалення імкліва ператвараецца ў звычайнага куміра падлеткаў. Аднак...

Аднак выходзіць альбом „Тры чарапахі” і... шалеюць падлеткі, шалее ад заставалінення падманутае пакаленне дзяцей перабудовы. Усё вярнулася на колы свае. „Н.Р.М.” зноў і кумір падлеткаў, і рок-сімвал пакалення.

Калі параўнаны змест сінгла „Самотнік” і альбома „Тры чарапахі”, дык тут проста ніякага параўнання, хоць прынамсі трэх супадаюць („Мая ментальнасць”, „Чистая, светлая”, „Тры чарапахі”). І ўсё ж наяве — кардынальна розныя прадукты: сінгл — удалая

зборка найноўшых гітаў; альбом — завершаны цэльны твор мастацства.

Не, хто захоча, дык і з альбома на-калупае сабе процьму гітаў (бліскучая рок-полечка „Мы жывем някепска”, не-верагодны рок-фельетон „Бамжы” — дурны народ, ён любіць жыць хренова, — унікальнае рок-танга „Дзед Мароз”), але ў тым і справа, што альбом трапна страляе менавіта сваёй цэльнасцю, прадуманай канцептуальнасцю.

Ну разграбуць па гітах радыёстанцыі дзесяць песен альбома, але дзе будзе шукаць тых трапных інтрадукцый, якія не менш за тыя гіты адлюстроўваюць беларускую рэчаіснасць („Сняданак”, „Хрусьці і папалам”, „Базар”)? Да-рэчы, акурат у гэтым „Базары” побач з мрайчукамі бліскуча прапісаўся са

сваймі азіяцкімі прыколамі славуты беларускі рэпер Алеś Памідораў.

Карацей, памятаеце „Уліс” Джэймса Джойса? Адзін дзень з жыцця героя.

Дык вось „Тры чарапахі” — гэта вычарпальна поўны дзень з жыцця беларускага абывацеля, дзе які базар, такі і сняданак, дзе плаксівая любоў да раздзімы, дзе розныя целяпяты целяпяюцца, хоць кожны ведае: „Не рабі нікому зла — унаучы няма свягла”.

Адным словам, не трэба пісаць пра „Трох чарапах”, не трэба чытаць пра іх. Трэба проста браць і СЛУХАЦЬ. І ў кожнага з вас будзе процьма думак, якімі будзе жаданне падзяліцца з сябрамі.

Вітаўт МАРТЫНЕНКА
„N.R.M.” — „Тры чарапахі”, Мінск 2000, Bulba records.

Уваенным Беластоку

(праця; пачатак у 14 н-ры)

Пераходны лагер у Беластоку

Поцемку праезджалі мы цераз Беласток. Чым далей заглыбліліся ў ягоныя вуліцы, тым больш паказваліся яны гарадскімі. Вось наша бабуля, выглядаючы з-пад намоклага радна, заўважыла прыгожую царкву: „Гляньце, дзеткі, тут ёсьць царква. Якая вялікая, большая чым наша ў Сухаполі — тут жывуць праваслаўныя людзі. Дай Бог, каб нас у гэтым горадзе пакінулі”, — узмалілася. Аглянулі царкву, ажно хутка ўбачылі аграмадныя белы касцёл, пабудаваны на высокай гары (так нам тады здалося). „Ой, які гэта горад”, — здзіўляліся нашы людзі.

Далей быў мост над чыгуначнымі рэйкамі. Яшчэ каля гадзіны павольнага руху і першыя вазы гэтай жудаснай калоны пад'ехалі пад абведзену калючым дротам баракі. Хлапчукі і некаторыя мужчыны пайшлі ўперад даведацца, што тут такое знаходзіцца. Прыслалі вестку:

— Тут лагер. *Durchgangslager*, — хтось ужо прачытаў і паясніў: — пераходны, значыць, на гэтым не закончыцца наша прымусовая вандроўка.

Лагер змяшчаўся пры Жулткоўской шашы. Пачалося разгружванне фурманак, праверка дакументаў, накіраванне да паасобных баракаў. Добра, што мы былі бліжэй чала калоны, то каля 10-й гадзіны вечара дасталі ўжо каардынаты свайго барака. Дзядзькі памагалі нам разгрузіцца і перанесці багажы ў барак. Валачылі мы ўсё: вонратку, пасцель пакаваныя ў мяшкі, крыху харчоў, у якія запасла нас цётка Аксеня, вядро, пару каструль і іншыя хатнія прылады.

На наша шчасце ў бараку было цёпла. Здавалася нам, што будзе тут свабодна. Барак быў кругом абсталяваны трох'яруснымі нарамі. Дзядзькі і мы за-

нялі сабе месца нізка. Мама раскінула пасцель, каб пакласці дзяцей спаць. Мы ўцешыліся, што ўсе свае апынуліся ў адным бараку.

Амаль да світання ўпіхвалі сюды людзей. Зрабілася цесна, трэба было пацінуща і нам. Пачаліся сваркі, хто колькі месца займае. Пасярэдзіне барака стаяла жалезная печка — „каза”. Усю ноч людзі чымсьці там палілі, варылі кіяток, крышылі хлеб у місці, залівалі і падслікаліся. Раніцай далі на наш барак кацёл чорнай кавы і па порцыі хлеба, а на абед — кацёл супу з брускі і зноў па кусочку хлеба.

У лагеры прабылі мы хіба тыдзень. Найгоршым здзекам была г.зв. лекарская праверка. Пачалася яна ўжо з наступнага дня. Спярша ўсе мусілі адбыць „лазню”. Барак з лазняй меў два ўваходы. У адзін уваходзілі жанчыны з дзецьмі, у тым і хлопчыкі да 14 года, у другі — мужчыны. У маленькой каморцы праста на падлогу трэба было пакласці вонратку і голому ўвайсці ў лазню. Ніхто нам не сказаў узяць ручнікоў, не было і мыла. Аднак той цёплы душ усім спадабаўся. Але ўжо праз 15-20 хвілін выключылі ваду і ўвайшоў немец са сваім: „Weck!” Пакуль мы знайшлі сваю вонратку і маці паапраналі дзяцей (а там было холадна), у раздзявалінью пхалася ўжо наступная група. Праверкі такія адбываўся, здаецца, штодня. Мужчыны з юнакамі ў адной групе, а жанчыны з дзецьмі ў другой, распранутыя дагала, стаялі ў санітарным бараку па некалькі гадзін і мерзлі. Усё роўна што правяралі — раз зрок, іншым разам горла — перасоўваліся мы ў той кашмарнай чарзе голых, спалоханых, прыніжаных людзей перад праклятай камісіяй, у якой сядзела 4-5 сытых, апранутых, бессаромных фашистай і здзевіваліся над намі.

З пераходнага лагера вывозілі ў Германію. Наша сям'я і сем'я нашых дзядзькоў не падышлі пад вызваку, замалыя дзеци. У сям'і старэйшага мамінага брата была наша бабуля. Ноччу не раз чулі мы страляніну. Людзі па-рознаму гаварылі: некаторыя казалі, што расстрэльваюць няздольных працаўцаў. Мы баяліся за нашу будучыню. Аднойчы прыйшоў дзядзька з другога барака і сказаў, што даведаўся ад тутэйшага чалавека, што нас аставяць у Беластоку і пашлюць на фабрыку. Але мы не маглі ўяўіць, што зробім, калі загадаюць нам пакінуць лагер. Куды ж мы тады дзенемся? Дзе жыць? Дзядзька пачешыў, што калі будзем працаўца, то і нейкія гроши будуць. Але аб гэтым задбалі немцы. Прыйшоў раз обэр (так мы называлі старшага над нашым баракам немца), вычытаў з паперкі тых, каму трэба збірацца да высялення з лагера ў „място” (ён крыху гаварыў памазурск). И вось зноў паставілі падводы, пагрузілі нас разам з дзядзькамі. Немец, які меў нас канваіраваць, дазволіў малым дзецям і бабульцы сесці на воз, а мы цэлай гурбою ішлі за фурманкай праз незнёмы нам Беласток. Такіх падвод у той дзень было шмат на вуліцах Беластока. З Жулткоўской шашы, дзе быў той лагер, прыйшлі мы на вул. Бэма 67 (няма цяпер ужо таго драўлянага доміка). Гэта было блізка Паўднёвой шашы. З нашага акна відаць было турму. Там па выдадзеным магістратам ордэрам прызначана нам была „айнэ штубэ”. Гаспадыня не хацела нас упусціць. Крычала, што прывалакліся „лапчохі”, хаця ніхто з нас не меў лапчохі на нагах.

Немец стаў крычаць на гаспадыню і паказваў на ордэр — прыказ пасялення. Домік быў невялікі, трохпакаёвы, з кухняй і дабудаванымі сенцамі. Жыло ў ім 5 чалавек, у тым ліку 4 дарослыя. У доміку была гара з цаглянай плітой, у якой можна было напаліць і зва-

рыць страву. Мама сказала гаспадыні, што мы згаджаемся жыць на гарышчы, калі яна хоць крыху ацепленая. „Так, там заўсёды жылі кватаранты”, — запэўніла яна. Мы пастараліся растлумачыць немцу, што дамовіліся з гаспадынай, і ён даў маме паперу расписацца і загадаў забраць з падводы нашы баражы. Маміных братоў павёў далей. І такім чынам наша сям'я ад лістапада 1942 года аж да ліпеня 1944 года жыла на тым гарышчы.

Як мы там месціліся ў той вузенькай хаце, цяжка цяпер уяўіць. Мы яе называлі труной, з-за формы. На вышыні аднаго метра ад падлогі сцены пахіляліся да сярэдзіны і злучаліся быццам века труны. У шчыце было акенца. Было ж нас 5 асоб: мама, я — найстарэйшая, мае сёстры Оля і Марыя і наймалодшы 5-гадовы брат Коля.

Лесвіца на гарышчу была з двара. Пачалі мы зносіць свае рэчы. Пакуль зносілі, укладалі пад сцяну, круцілася пры нас гаспадыня і штосьці яе ўзрушыла, ажно сказала: „Ёсць столік і адзін ложак у дрымотні — вазьміце сабе”. Знайшлася яшчэ і ляжанка, абы-як збітая з дошак, але быў матрац да яе. Гаспадыня дала дроў напаліць у піце. Мама пачала варыць суп з прывезенай з Роўбіцка крупы. Здавалася нам, што ўжо не прападзем.

Неўзабаве прыйшоў наведаць нас дзядзька Васіль. Прынёс ён вязку дроў. Пасялілі іх у сваіх людзей — праваслаўных. Дастані яны прыгожую кватэрну, з невялікай кухняй. Было іх сем асоб: чацвёрта дзяцей, бацькі і бабуля Аляксандра. Малодшага брата мамы, Мікалая, павезлі дзесьці за Палесскую станцыю. Дзядзька пацяшаў: „Не бядуйце, не прападзем. Ёсць тут Беларускі камітэт, там памагаюць вывезеным беларусам”. Даведаўся ён аб гэтым ад сваіх гаспадароў.

(працяг будзе)

Алена Анішэўская

Беларуская сям'я

З дзядзькам Якавам Багроўскім я часта гутарыў, калі са сваёй сумкай наведваў яго гасціны дом у Рутцы. Перад

вайной ён належаў да КПЗБ і стараўся, каб беларусам жылося лягчэй, каб мелі свабоду ды доступ да школы і працы. У той час ягоныя мары можна было б назваць утопіяй, аднак і тады нешта рабілася. У палове трыццатых гадоў у некоторых вёсках ліквідавалася ўжо цереспалосіца і зямлю дзялілі на калёні.

На Рутцы гэтыя працы распачаліся ў 1936 годзе і праз год былі паспяхова закончаны. Арганізацыі і правядзенню гэтага карыснага мерапрыемства многія сілы і працы прысыцяці Якаву Багроўску. Хаця сваёй зямлі меў ён дастатковая, але бараніў бедных і пакрыўджаных.

Пра санацію гавораць рознае, але ў некоторых гаспадарчых галінах яна спраўлялася лепш, чым камуна пасля вайны. Для прыкладу: на Рутцы зямлю на калёні падзялілі справядліва — не

так, як шляхам ашуканства і падлізвання ў Дубічах-Царкоўных ці ў іншых вёсках ужо пасля вайны.

Калі ў 1939 годзе прыйшлі саветы, Якав, так як і рэшта сялян, радасна сустрэў іх, але хутка прыкмеці, што практика разыходзіцца ў іх з тэорыяй. Калі выбухла вайна паміж Савецкім Саюзам і гітлероўскай Германіяй, ён хваляваўся і таму дапамагаў хлопцам (так ён спярша называў байцоў, а пасля партызаноў), каб не трапілі ў лапы гітлероўцаў.

Калі настала народная ўлада, Якав не адрокся марксісцкай ідэалогіі і ўступіў у рады партыі. Заўсёды стаяў за прафду і за паляпшэнне людской долі. Гэта па ягонай ініцыятыве каля Руткі на рэчцы Арлянцы быў пабудаваны мост; дагэтуль, каб выехаць на дарогу, якая пралягала з Орлі ў Дубічы-Царкоўныя, трэба было прабірацца бродам праз часта глыбокую рэчку. Было цікавае здарэнне, калі будавалі той мост.

Дзядзька Павел Сцяпанюк з Дубіч купіў у сваякоў на Рутцы некалькі мяшкоў жытва і захацеў карацейшай дарогай дабрацца сваёй фурманкай дамоў і выбраў месца для пераезду праз рэчку там, дзе будаваўся мост. Калі наблізіўся, спытаў работнікаў, ці не глыбока там. Яны адказалі, што не — плытка. І дзядзька пагнаў каня ў рэчку. Конь схаваўся ў вадзе, і воз жалязняк. Конь выплыў, мяшкі плынуць і сам Павел плыве да берага. Давай ён праклінаць работнікаў-дарадчыкаў, а тыя за жываты бяруцца. Каму смех, а Павел амаль не ўтапіўся і ўсё прамачыў.

Дзякуючы руплівасці і мудрасці Якава ў вёсцы Рутка не быў арганізаваны калгас, бо ён ведаў яго смак. У часе акупацыі ён гутарыў з байцамі, якіх часта пераходзіў і карміў, а тыя прафду яму гаварылі. Вышэйшая вярхушка хацела пабудаваць Якаву паказны мураваны дом, каб і іншыя сяляне перакінуліся на такое будаўніцтва. Але ён наадрэз адмовіўся ад гэтага, гаворачы: „Будуйце таму, хто ў бядзе і не мае сваёй хаты”.

Дзядзька Якаў Багроўскі даўно ўжо памёр, аднак я часта яго цёпла ўспамінаю. Пакінуў ён па сабе верных нашчадкаў, такіх, як унук Пётр Багроўскі, інжынер па меліярацыі, мой сябра. Пётр не захацеў жыць у крыклівым і смярдзючым горадзе, а ў роднай вёсцы пабудаваў сабе хату і сам накрыў яе гонтай. Ягоная жонка Элія працуе працайдзіцай у дубіцкай краме і жыхары задаволены, што маюць такую прыгожую і ветлівую маладзіцу. Сам Пётр, гэта шчыры і верны беларус; аб гэтым хіба ведае і рэдакцыя „Нівы”. Толькі ў ягоная хате не патух беларускі дух і ягоныя дзеткі гутараць з усімі выключна на роднай беларускай мове. Мой друг — пастаянны чытач „Нівы” і „Czasopisa”. Ён — дасканалы пчалляр (ягоны дзед Якаў таксама меў пчолы і мёд) і мае двацаць вулёў. Яго мёд смачны, без ніякіх дадаткаў і ён ахвотна яго прадае. Ягоныя браты і сястра — таксама з'яўляюцца людзьмі са шчырым сэрцам і беларускім духам.

Мікалай Панфілюк

Па слядах публікацыі

Спраставаны дадатак

Па адной, але вельмі настойлівой просьбе асобы, якая пачулася пакрыўджанай, прачытаўшы мой артыкул у „Ніве” № 14 (8.04.2001 г.) „Гавэнда пра гавэнду” пішу не спраставанне, таму што цяжка гэтае штосьці назваць спраставаннем, правільней будзе называць гэтыю дапіску спраставаным дадаткам, каб паславіць усе кропкі над „і” і не толькі.

Галоўным закідам у мой адрас было тое, што напісала: „Уся слава звалілася на шырокія плечы таго, хто, па сутнаці, толькі стаяў побач...”

Прашу прабачэння, бо той хтосьці, магчыма, не толькі стаяў і не зусім побач, але гэта не змяніяе факту, што слава звалілася на адныя плечы і то зусім не на тыя.

Тлумачылі мне, што гэта віна медыяў. Магчыма, але, на мою думку, калі пасправядлівасці, павінна быць так, што калі стаіш перед аб'ектывам камеры, наўратіштвае тэлевізіённыя камеры не ўсіх заўважылі (бо той другі надта малы), можна ў некалькіх словам выправіць памылку, скажаўшы: „Хлопцы, дык я быў не сам” — і ўсё. Тады не паявіўся б на свет артыкул „Гавэнда пра гавэнду”, не было б ніякіх прыкрасцей, ніякіх абразаў, і не трэба было б пісаць спраставанага дадатку.

Разумею, што прыемна, калі на нас ападае слава, але мы не заўсёды дзелімся ёю з кім трэба. А дзяліцца выпадала б.

Усё, канец дадатку. Напісала прафду і няхай яна больш нікога не абрахае, а калі абрахае, то не мая ў тым віна.

Больш ніякіх спраставаных дадаткаў і дадатковых спраставанняў на гэту тему пісаць не буду, выбачайце.

Наталля Герасімюк

Твой муж памрэ трагічна! — паглядзела ў карты дыпламаваная варожка. Пані Соня запамала руки.

Наваражыла

Пані Соня зусім не старая яшчэ, ды адчувае сябе так, бы ў яе сорак трох гады навалілася на яе яшчэ столькі ж. За ёю кавалак працоўнага жыцця, перарванага адыходам на „куранёўку”, падгадаваныя дзве дачкі, ужо студэнткі, цудоўныя дзяўчата. Ды іх што чакае — калі не з'едуць куды за мяжу, дык пойдуць следам маткі. Калі не адразу пасля школы стануть на ўлік беспрацоўных. А замуж выходзіць?! Каб плодзіць наступнае пакаленне на той страшны час?

А муж той, Андрэй, здаецца, кажа пані Соня, алкаголік. Бо штодзень п'е ён. Не так, каб запіваўся да бяспамяці, але няма дня, каб не кульнуў чарку-дзве. Але для дачок добры. І на працы яго трываюць, відаць, там не п'е за вельмі. Хоць там, на складзе, дзе ён робіць пакуль кіраўніком, заўсёды знайдзеца нагода выпіць.

Няўдалым акрэслівае пані Соня сваё замужжа. Даўно гэта адчуvalа, бо няма ад мужа тae ласкі, і няма пра што гаварыць, а калі рот адкрыеш, адно нараканні. Ды чым жа ж цешыцца? А муж кажа: „П'ю, бо жыцця не маю. І ты мне таксама жыццё завязала”. Крыўду мае, што першую дачку нарадзіць захацела, хоць не мелі нічога. А маглі б спачатку дараўбіцца, а пасля шлюбавацца. З-за іх, Андрэй кажа, студыяў не кончыў. Пра тыя няскончаныя студыі не так успамінаў, калі быў яшчэ малады, а цяпер во — злосны. На жанчыну глянуць не хоча. Но на яго хто гляне! Пачула Соня, што ейны Андруша круціцца пры сакратарцы, ды тая, вось, не такога шукае, а адукаванага, багацейшага, бяздзетнага. Вось як сябра іхнай сям'і Анатоль — таксама хлопцу за сорак, вывучыўся, пабыў за граніцамі, фірму заставаў... І чаго было спяшацца? — паглядае на свае кабеты Андрэй. Соня... Ці ж яна гэтага не бачыць... Пэўна, развесціся хоча Андрэй... А ці не лепш самой падаць на развод?...

— Не ведаю, што рабіць у майст сітуацыі... — прашаптала пані Соня ў кватэры дыпламаванай варожкі, якой тэлефон знайшла ў газете. Тоё, што варожка аб'яўляеца штодзень, давала надзею на тое, што праўду скажа. Пра тое, што было, што ёсць, што будзе. Не такая дарагая, ды і не затанная, значыць, ведае сваю цану, кліентаў мае пастаянных. Калі хапае ёй на аб'явы штодзённыя, ужо некалькі гадоў.

Варожка выглядала сучасна, прыгожа, хоць немаладая. Без атрыбутаў таемнасці (хіба што толькі тая чорная котка ды шкляны крышталёвы агамадны шар, ну і, вядома, карты). У двухпакаёвай кватэры амаль у цэнтры горада чаргі не было — варожка дамаўлялася на канкрэтную гадзіну. Но, сказала, трэба захаваць сакратнасць — прыходзяць да яе часам высокапастаўленыя асобы, нават з апарату ўлады, рапацца пра справы часам і агульнаграмадскія, дзяржаўныя. Трэба цішыню, спакой... Сонька супакої-

лася, выгадна села ў мяккім фатэлі. Варожка паўзіралася ў шар, Соніну руку, расклала карты спачатку звычайнія, „цыганскія”, пасля таротныя.

— Тваё сужонства ад самага пачатку не ўдалося. Муж цябе ніколі не кахаў і не кахае. Павінна ты яго як найхутчэй пакінуць. Ага, і памрэ ён раптоўнай смерцю, на працыту некалькіх найбліжэйшых гадоў.

Больш пані Соня ўжо і не слухала, хоць варожка расказала яшчэ доўга пра тое, што было і ёсць. Пасля пабегла да сяброўкі, парыцца, ці мужа не пакідаць, пакуль ён сам не зыдзе з нашага свету. Прамучылася з ім столькі гадоў, дык яшчэ пару... Хоць дачкам стрэсу не будзе, што бацькі разводзяцца, і гроши не пойдуць на суды, на адвакатаў... Колькі нерваў чалавек страціць на ўсё гэта! Ды калі нават і развод ім дадуць, дык куды яны пойдуць адно ад аднаго — кватэра адна, прыйдзеца падзяліць толькі пакоі... И пакутаваць далей.

Пані Соня стала клубком нерваў. Завяля яе сяброўка да іншай варожкі, таксама дыпламаванай. Апроч варажэння па картах, разбіраецца яна ў астралогіі (вырысоўвае гараскопы), псіх астралогіі і гэтак далей. Нават нейкую вышэйшую школу скончыла ў Маскве па гэтых спецыялізацыях. Дыплом вісіць у яе на сцяне. Ды ката, напрыклад, няма ў яе, і кулі. Карты ёсць. Ды і камп'ютэр. Сур'ёзна маладая дама ў чорнай, прыліпай да цела сукенцы. Нейк без даверу глянула на туую сукенку пані Соня, але камп'ютэр, на маніторы якога самі рысаваліся нейкія лініі ды знакі — гэта ёсьць ужо навука! Яна сама па себе — моц і праўда.

Спачатку варожка распытала пра сітуацыю ў Сонінай сям'і. Пасля вырысавала на экране камп'ютэра гараскопы, паглядзела і ў карты.

— Застацца з ім, ці пакінуць? Няма тут добра га выходу. І так будзеце жыць пад адным дахам, ад проблем не ўцячэце. Значыць, не варта старацца пра развод. А варожка, у якой вы былі, няўажліва адчытала карты. Я не думаю, што вашаму мужу на працыту найбліжэйшых дзесяці гадоў пагражает трагічна пакінуць нашу зямлю... Сэнсу нікага ў тым няма, нават варожачы, сягачь у далёкае мінулае і вырашыць, ці муж кахаў жонку, ці не. Трэба глядзець у будучыню, а з таго, што было, браць высновы. Мілая пані, заўсёды можна памяць варожку, калі ўжо мусіце карыстацца такімі паслугамі. Ёсьць сярод нас шмат камп'ютэнтных і адказных людзей, і ў такіх трэба шукаць параду.

— Эх, а як пазнаць, хто сапраўды — спецыяліст... — уздыхнула пані Соня.

— Ну, і што мяне чакае?

— Ваша будучыня выглядае някепска. Дома горш не будзе. Праўда, лепш таксама, але і так — гэта поспех. З вашым здароўем і фінансамі на працыту трох гадоў будзе нават зусім добра! Я тут увогуле не бачу нікіх прыкрайных здарэнняў для вас і ўсіх вашай сям'і!

Міра ЛУКША

Раздумваючы аб рэформах

Я, селянін-пенсіянер, маю цяпер многа свабоднага часу, каб слухаць радыё ці глядзець тэлебачанне. Наслуходзяцца я ўжо вельмі многа аб рэформах, якія наш урад праводзіць, каб усім грамадзянам жылося лепей. Калі ўводзілі рэформу аховы здароўя, то казалі, што за паціентам будуть ісці гроши і будзе намнога лепш, не будзе чэргаў да лекараў-спецыялістаў. Праўду кажучы, то паціент цяпер нясе з сабою гроши, каб быць прынятym. Калі я атрымаў накіраванне да спецыяліста ў Беласток, дык высыветлілася, што ён можа прыняць у суткі толькі 13 хворых, бо за столькіх паціентаў яму плаціць Падляшская каса хворых. Давялося мне быць у амбулаторыі калі 11 гадзіны, (лекар працуе да 15), але не прынялі мяне, бо я не папаў у лік першых 13 шчасліўцаў. Паціент можа паміраць, але гэта нікога не цікавіць. Бальніцы таксама атрымалі замала гроши і звольняць 850 медсёстраў, якія пабольшашці і так уяўлікую грамаду беспрацоўных у Падляшскім ваяводстве.

Другая справа — гэта імкненне як найхутчэй увайсці ў Еўрасаюз. Думаю, што пакуль увойдзем у структу-

ры Заходняй Еўропы, наша сельская гаспадарка цалкам разваліцца. Цяпер маладым няма анікай перспектывы на будучыню. Бесправоўныя бацькі не маюць грошай, каб далей вучыць сваіх дзетак.

Па радыё, тэлебачанні і ў прэсе яшчэ некалькі гадоў таму расхвалвалі Беластоцкі мясакамбінат за яго добрую працу і высакаясныя мясныя вырабы. Цяпер і ён банкрут, трэба яго прадаць, найлепш за бясцэнак заходняму бізнесмену. Але дырэктар Мясакамбіната пабудаваў сабе ў Моньках прыватны мясны завод. Падляшскі ваявода не бачыць нікай віны дырэктара. Людзі тым часам нервуюцца і крытычна выказываюцца аб гэтай справе нават у гарадскім транспарце, чаго я сам быў сведкам у лютым г.г. Мне здаецца, што калі людзі гавораць, дык мусіць быць у тым зерне праўды.

Адукацыйная рэформа таксама праведзена кепска. Няма гроши для настаўнікаў, ліквідуюцца школы і садкі. Малых дзетак у нулявы клас давоўняць у гмінную школу і яны вымушаны прыбываць там ад сёмы да пятынцатай гадзіны. Гэта ж задоўгая як на шасцігодкаў!

Мне здаецца, што калі АВ „Салідарнасць” не ў змозе адолець усіх проблем, дык павінна як найхутчэй адысці ад улады і даць другім групіроўкам магчымасць управіць іх памылкі.

Мікалай ЛУК'ЯНЮК

Музейны фонд

Грамадскі камітэт пабудовы Музея і асяродка беларускай культуры ў Гайнаўцы праводзіць збор гроши на пабудову музея. Ахвяраванні на пабудову музея (у польскай і замежнай валютах) просім пералічваць на рахунак: РКО ВР S.A. O/Hajnówka, nr konta: 26 10201332 100120228.

Спіс чарговых ахвяравальнікаў:

5 024. Аркадзь Самойлік (Беласток)	70,00 зл.
5 025. Наталля Герасімюк (Гайнаўка)	30,00 зл.
5 026. Дары сабраныя ў скарбонку ў Музеі	110,00 зл.
5 027. Дары сабраныя ў скарбонку ў Музеі	59,30 зл.
5 028. Вольга Рыгаровіч (Гайнаўка)	40,00 зл.
5 029. Канстанцін Майсеня (Гайнаўка)	10,00 зл.
5 030. Міхал Пясецкі (Гайнаўка)	30,00 зл.
5 031. Ян Сычэўскі (Беласток)	50,00 зл.
5 032. Зоя Жэлязоўская (Бельгія)	140,00 зл.
5 033. Ян Алексянок (Гайнаўка)	10,00 зл.
5 034. Ян Хіліманюк (Гайнаўка)	20,00 зл.

Дзякуюм.

Наш адрес: Społeczny Komitet Budowy Muzeum i Ośrodka Kultury Białoruskiej, 17-200 Hajnówka, ul. 3 Maja 42, tel. (085) 682 28 89.

Незвычайнае — побач

Дапамога адтуль

22 сакавіка я асвянячу хату ў вёсцы Паўстынь. Яе гаспадыня, Ірына, жанчына веруючая і чула душой, працуе ў райцэнтры — Слуцку — бухгалтарам у прыватнай фірме. Пасля асвячэння яна мне расказала, што нядаўна напісала фінансавую справа здачу за 2000 год і збіралася ўжо назаўтра яе здаць. Але ў гэту ноч ёй сніца маці, памерлай 2 гады таму, і кажа: „Не думай добра пра справа здачу, там ёсьць памылкі. Глянь „Беларускій экономіческі журнал” нумар 4, старонка 107 — ён паможа”. А ў дзень пасля сну нечакана паштальён прыносіць у фірму „БЭЖ”

— № 4/2000 г. Там на старонцы 107 навяя правілы ўліку расходаў. Бухгалтар хутка выправіла сваю справа здачу і здала яе поўнасцю правільнай. Штрафу іх фірме не было — адной з нямногіх у горадзе. Ірына кончыла, што шмат было падобных прыкладаў клопату маці і літасці Божай адтуль пра іх на зямлі. Я ж памятаю гэту маці веруючай і церпялівой у хваробах. Калі ж яна не стала хадзіць, засталася без царквы — вызвала святара ў хату і незадоўга да смерці ачысцілася споведдзю і прычашчэннем.

іерэй Аляксандар САВЕНКАЎ
с. Языль (Мінская вобласць)

Niba

ТЫДНЕВІК
БЕЛАРУСАЙ
У ПОЛЬШЧЫ

Выдавец: Праграмная рада тыднёвіка „Niba”.

Старшыня: Яўген Мірановіч.

Адрас рэдакцыі: 15-959 Бяласток 2,

ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 149.

Тэл./факс: (0 85) 743 50 22.

Internet: <http://www.kurier-poranny.com/niba>

E-mail: niba@kurier-poranny.com

Zrealizowano przy pomocy finansowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Галоўны рэдактар: Віталь Луба.

Сакратар рэдакцыі: Аляксандар Максімюк.

Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-

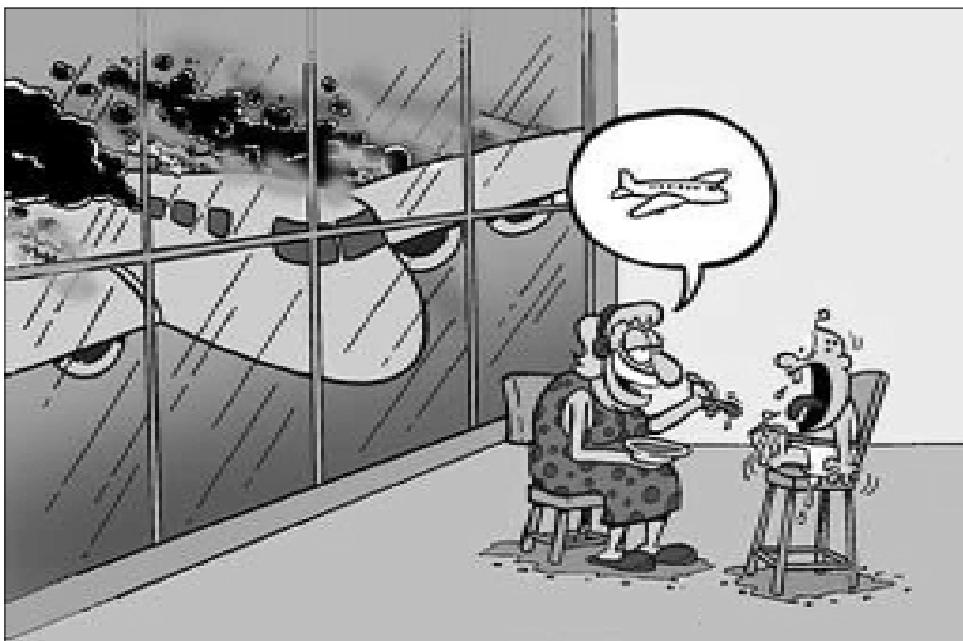
Свярдубская.

Публіцысты: Мікола Ваўранюк, Аляксандар Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярдубская, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Ада Чачуга, Паўліна Шаффран.

Канцылярыя: Галіна Рамашка.

Камп'ютэрны набор: Яўгенія Палоцкая, Мар

Ніўка



— А цяпер... мням... за тое, каб дужым быў, бо іначай лётчыкам не станеш!

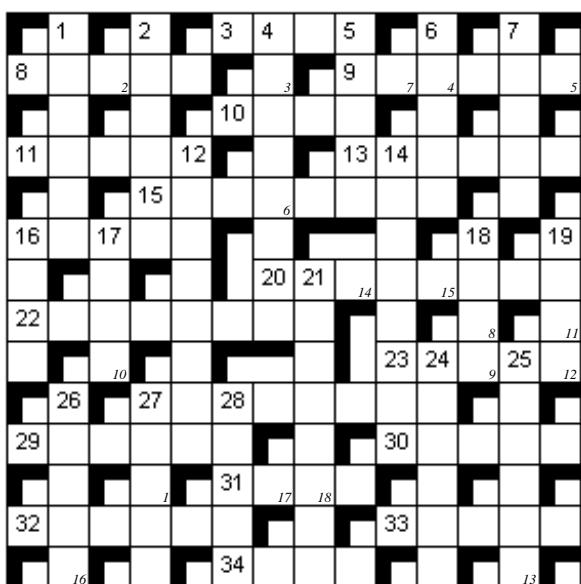


Не пакідайце ж мовы нашай беларускай...

(Мы прапануем: „Дэпутацкі офіс народнага дэпутата Вярхоўнага Савета Рэспублікі Польша Яна Сычэўскага”.)

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Крыжаванка



Гарызантальна: 3. натуральны падатак на Паволжы, Сібіры і Далёкім Усходзе, 8. вялікі камень, 9. Генры Фэрфілд, амерыканскі палеонтолаг (1857-1935), 10. утрымоўвае на месцы судна, 11. рака ў Забайкаллі, 13. на вытаптанай траве не расце, 15. карэла-финскі эпас, 16. драпежная жывёліна сямейства сабачых, 20. браніраваная гусенічная баявая машина, 22. расійскі абласны горад на заходзе Сібіры, 23. кляшчэўская рака, 27. Даната, італьянскі архітэктар (1444-1514), 29. Андрэ, французскі архітэктар (1613-1700), 30. дрэздэнская рака, 31. бахчавая расліна сямейства гарбзовых, 32. глубокая адтуліна, напр. у гармаце, вулкане, 33. цэнтр галандскай правінцыі Оверэйсел, 34. падстанне ў Канстанцінопалі ў 532 годзе.

Вертыкальна: 1. гарызантальна

дошка для розных прадметаў, 2. старажытнарымскае адзенне, 4. судовая або адміністрацыйная забарона карыстання маёмасцю, 5. Аляксандр, англійскі кінарэжкысёр венгерскага паходжання (1893-1956), 6. кароўнік, 7. рошчына, з якой гоняць самагонку, 12. падстаўка для падрамніка з палатном, на якой мастакі пішуць карціны, 14. горад на ўсходзе Іспаніі, 16. адміністрацыйна-тэрытарыяльная адзінка ў Індый, 17. багаты цар Лідый, 18. права прыток Прывіпці, 19. блазен, клун, 21. спецыяліст па аграрных пытаннях, 24. іспанскі порт над Кадыскім заливам, 25. горад на поўначы Ірака, 26. нізкая кустовая расліна з лілова-ружовымі кветкамі, 27. выпечаны хлеб круглай формы, 28. рака ў Паўночнай Асіеції.

(Ш)

Рашэнне крыжаванкі складаўца пазначаныя курсівам літары. Сярод чытачоў, якія на працягу месяца прышлюць у рэдакцыю правільныя адказы, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку з 10 нумара

Гарызантальна: малако, следчы, мірон, віла, фара, цітраванне, Сана, мама, сатыра, Рымскі, карэец.

Вертыкальна: Малаві, Комі, слон, чынара, Крылавусты, Лаціна, фанема, сапёры, марьец, Сакі, рака.

Рашэнне: Пётр Мсціславец.

Кніжныя ўзнагароды высылаем **Вользе Дземяновіч** з Варшавы і **Казіміру Радошку** са Свебадзіцай.

Імпрэза

Ну, не тыя святыя цяпер, што былі калісьці! І забавы не тыя! Калісь, на забаве ці нейкім іншым вяселлі, калі не пабіліся (неабавязкова яйкамі), не парэзаліся (неабавязкова свінья кумпякі), дык гэта не была імпрэза! Не было пра што ўспамінань. А так паўстагоддзя памяталася: вось дык у Фені было вяселле!.. То ж то тады, як Андрэя заламаталі ў грэчцы! А Сівы Яську тады якраз нос адкусіў! Ад таго, вось, Ясько (і ўся яго радня) Бязносікамі завуцца — кружыць пасля легенда. А ў каго хопіць такое фантазіі, каб нос каму адкусіць! Або нават так яйкамі аб'есціся, каб цябе так выпучыла, што амаль на другі бок жышця не перакуліўся! А Нупрэй дык сапраўды разарваўся ад ежы. Выпасціла яго Тэкля так, што як накінуўся на свяночнае (і не толькі) дык еў, еў, аж усташь не змог. Такія шалённыя вакханаліі ды абжыралі, пэўна, у нашым народзе з часоў паганства. На прывітанні не абуджанага жыцця вясной, шалённая купальничка, і сонечнае зімовае каляднае свята... Уй, запультаўся я ў гэтых справах, яшчэ хтосьці адчуе абразу за свае духоўныя справы... Але ж я гавару пра чиста цялесныя ўзехі-асалоды і жахі.

Рашылі мы ў гэты раз з Агатай зашалец. Усё свята святкаваць. Есці піці, бавіцца, вылежвацца, лупіцца ў тэлевізар, зноў піці-есці... Нікуды ў госці не ісці, а нават з хаты мо і носа не высоўваць. Словам, бычыцца на сто два! Намякнуў я нават сваёй жонцы, што дык увогуле і... можа, не апранацца. Ой, не! Адзенемся так, што

нас у тэатр хоць вядзі! І адно адным захапляцца, як то калісь было. Тады мы нікога, апроч сябе і не бачылі. А вы, не памятаеце? Бо ж апроч таго буйністага часу мы былі маладымі ды надта ж прыгожымі. Бо ўсё маладое — прыгожае. Ну, асталося ў нас крыху таго хараства... Бо калі б не, дык не вытрымалі б, паўцякалі б. Сам часам ужо палохаешся, брычыцца ранкам, паглядзеўшы ў люстэрка... Хай хоць жонка пацешыць — не такі ты, Вандал, брыдкі, як табе здаецца. І пачалуе ў залысінку, а я ўзмокну ў напудраную шчочку...

Ну, нарыйтавала ўсяго Агата, бы на якое вяселле. Выбар вялікі, але ўсяго пакрысе. Мы ж удаваіх усяго не ўтопчам. Але ж у мае кабеты ўяўленне! Самых яек — восем відаў. Гарніры — няма такога выбару ў рэстаране люкс. Салаты, мясное... Усялякія плады наскія ды заморскія. Адборныя алкаголі, крышачку, ну, мо толькі як афрадызіяк. Стол — як у модных заходніх часопісах, каляровы, акуратны, у кветках. Мая Агата сама як тая веснавая кветачка, у новым, жоўтым, пад яечка, колеры чупрыны. Суkenka харошая, адкрывае колькі чаго трэба. І я ў найлепшым касцюме. Прыгледзеўся — які франт! Ага, дык тапачакі трэба зняць. А ў пантоФлях увесь дзень — яшчэ смяшней... Агаты шпількі таксама паляцелі ў кут...

Толькі ўзяліся мы святкаваць, як пазванілі ў дзвёры. Гэта былі нашы свяякі з Саколкі. Век не бачыліся! Ух, разарваў бы! Насы б паадкусваў! І я з радаснай велікоднай усмешкай стаў цалаваць дарагую радню.

Вандал Арлянскі

„Даўціны” Андрэя Гаўрылюка

Да цырульніка прыходзіць хіпі:

— Падстрыжыце мяне так, як мінультым разам.

— Не магу, не помню вас. Я працую тут толькі два гады.

* * *

— Ці магу прыйсці да вас на вячэрну з сябрам, які прыехаў да мяне ў гosci. Апошня шэсць гадоў ён жыў у бушы сярод людаедаў...

— Прыходзіце, але папярэджваю, што будзе толькі кураціна і рыба.

* * *

На ўрачыстым прыёме гаспадыня спявае гасцям арью Моцарт. Адзін з гасцей шэпча суседу:

— Ці тут нехта кліча дапамогу?

— Прайдападобна Моцарт.

* * *

Развітанне:

— Добрай ночы, спадар Кавальскі. Было мне вельмі прыемна гасцяваць у вас. Пры нагодзе я пераканаўся, што без ежы чалавек можа вытрываць вельмі доўга.

* * *

— Чаму, Андрэй, гаворыш, што гості, гэта табе падвойная прыемнасць?

— Но, па-першое — прыемна, калі прыходзіць, а па-другое — прыемна, калі выхадзіць.

* * *

У гасціне:

— Знай меру, — звяртае жонка ўвагу мужу. — Ужо дзесяты раз ідзеш у буфет за чаркай.

— Не турбуйся, дарагая. Кожны раз гавару, што гэта табе.

* * *

На танцах:

— Чытаю вашы думкі, — звяртаецца партнёр да партнёркі, — як разгорнутую кніжку...

— А чытайце сабе. Толькі перастаньце гладзіць вокладку.

* * *

Гутараць дзве сяброўкі:

— Я купіла сабе прыгожую і танную шлюбную сукенку.

— І што ты з ёю зробіш?

— Нічога. Няма да яе нарачонага.

* * *

— Нашы справы ідуць дрэнна, — паведамляе муж жонцы. — Трэба нам жыць ашчадней.

— А канкрэтна як: ці будзем менш пазычаць, ці менш аддаваць?

* * *

Муж рамантаваў дах свайго дома. Пакаўніўся і паляцеў уніз. Калі пралятаў каля кухоннага акна, крыкнуў жонцы:

— Анечка! Прыгатуй на адну порцию менш!

* * *

— Ці той гадзіннік з зязюляй, які я нядаўна рамантаваў, ідзе? — пытае муж жонку.

— А так! Зязюля штораз выглядае і пытае, каторая гадзіна.

* * *

Гандляр нерухомай маёмасцю прапануе сужонству пакупку дома.

— Той дом, які вы ўчора нам паказалі, — гаворыць муж, — вельмі прыгожы. Але кашмарны бетонны будынак наспураць псуе ўвесь краявід...

— Не турбуйцесь. Гэта фабрыка дынаміту і яна, раней або пазней, узляціць у паветра.